aqua, VII, 50, 2 et seq. Sanguinis typus est coccus sive purpura, XIV, 478, 2.

3° *Sanguis Christi.* Primo. *Sanguis Christi in triduo mortis ejus non fuit corruptus*; XVII, 99, 1 : *David enim dicit in eum : Providebam Dominum in conspectu meo semper; quoniam a dextris est mihi ne commovear : propter hoc lætatum est cor meum, et exultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe : quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* In triduo passionis mansit unitus Verbo, XIX, 374, 1 : *Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem.* Fuit is ei immediate unitus, *ibid.* Is effusus deitati mansit unitus, XX, 265, 1 : *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis : sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati.*

Secundo. *Sanguini effuso ubique aquam Christus miscuit*, 609, 2 : *Hic est qui venit per aquam et sanguinem Jesus Christus, non in aqua solum, sed in aqua et sanguine.* Sanguis et aqua e latere Christi fluens non fuit naturalis, sed miraculosus, XVI, 621, 1 : *Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua* Quæ ejus fluxus fuerit causa, XII, 852, 1 ; XVI, 621, 2 et seqq. Sanguis et aqua probabant Christum verum esse hominem, XX, 609, 1, 2.

Tertio. *Sanguis Christi quam fuerit efficax*, XVI, 266, 1. Ejus vis infinita, XX, 265, 2. Sanguis Christi misericordiam clamat, *Job*, 368, 1 : *Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.* Quomodo melius clamet quam Abel, XIX, 508, 1 : *Accessistis..... ad Testamenti Novi mediatorem Jesum, et sanguinis effusionem melius loquentem quam Abel.* Sanguis Christi est balneum animæ ægræ, XX, 240, 1, 2. Quomodo eo anima aspergatur, 241, 1. Quomodo nos a peccato emundet, 526, 1, 2 : *Sanguis Jesu Christi, Filii ejus, emundat nos ab omni peccato.* Quomodo et quare vocetur is, sanguis testamenti, XIV, 460, 1, 2 : *Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos de lacu, in quo non est aqua.* Quo sensu sanguis Christi Novum Testamentum sit, XVIII, 366, 1 : *Similiter et calicem* (accepit Christus), *postquam cœnavit, dicens : Hic calix Novum Testamentum est in meo sanguine.* Antonomastice dicitur pretium, 310, 2 : *Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum.* Est sanguis Testamenti æterni, XIX, 523, 1 : *Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis Pastorem magnum ovium, in sanguine Testamenti æterni, Dominum nostrum Jesum Christum, aptet vos in omni bono.* Sanguine hostili aspersus Christus quando futurus, XXI, 339, 1 : *Et vidi cælum apertum, et ecce equus albus, et qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis et Verax, et cum justitia judicat et pugnat..... Et vestitus erat veste aspersa sanguine : et vocatur nomen ejus. Verbum Dei.*

Quarto. *Sanguinem Christi quomodo nobis applicemus*, XXI, 180, 2 et seqq. : *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eos in sanguine Agni.* In calice vere fuit sanguis quo redempti sumus, XVIII, 860, 1. Cur sanguis Christi in Eucharistia a sacerdotibus bibatur, XV, 558, 2 : *Et accipiens calicem, gratias egit, et dedit illis, dicens : Bibite ex hoc omnes : hic est enim sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Vinum in sanguinem Christi transsubstantiatur, *ibid.* is ibi effunditur et offertur sub specie vini, 559, 1 et seqq. Cur ei potius quam corpori tribuatur peccatorum remissio, 559, 2. Quomodo sic vocari possit vinum, 561, 2. Sanguine Christi in calice nutrimur, XII, 852, 1. Sanguis Christi est velut coagulum quo in unum fideles conjunguntur, XVIII, 665, 1 : *Membra sumus corporis ejus, de carne ejus et de ossibus ejus.* Sanguis Christi sumptus animat ad sanguinem pro eo fundendum, XIV, 470, 1 : *Quid enim bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines?* Item nos ad fortiter pugnandum cum dæmone, mundo et carne pugnandum acuit, 178, 1, 2. Sanguinis Christi sumptione, martyres ad sanguinis pro Christo effusionem animabantur, XVIII, 370, 2. Sanguinis Christi typus erat aqua petræ, 339, 2 et seq : *Omnes eumdem potum spiritualem biberunt, (bibebant autem de spirituali, consequente eos petra, petra autem erat Christus)* (*Vide* JESUS CHRISTUS).

3° *Sanguis martyrum.* Sanguinis baptismus est martyrium, quod omne peccatum expiat, XVII, 54, 1 : *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies.* Sanguis martyrum semen est christianorum, 272, 2. Sanguis martyrum in sardio gemma repræsentatur, XXI, 391, 1. In sanguine S. Stephani continuum miraculum Neapoli cernitur, XVII, 193, 2.

SANIR. Sanir mons unde dictus, XII, 693, 1. Sanir mons an idem quod Seir, VIII, 60, 1.

SANGUISUGA. Sanguisugæ descriptio, ejusque aviditas sanguinis, VI, 440, 2 ; 442, 2 et seq. Quid per eam repræsentetur, 441, 1, 2 et seq. ; 442, 2 ; 443, 2 et seq. ; 444, 1 et seq. ; 446, 1, 2.

SANITAS. 1° *Sanitas corporis.* Sanitas animalis in quo consistat, VII, 179, 1, 2. Sanitas corporis pendet ex sanitate partium teneriorum et duriorum, V, 79, 1 : *Ne sis sapiens apud temetipsum ; time Deum, et recede a malo : sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ostium tuorum.* Sanitas tam corporis quam animæ opibus præstat, X, 96, 1, 2 ; 97, 1 : *Melior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia : Salus animæ in sanctitate justitiæ, melior est omni auro et argento; et corpus validum, quam census immensus.* Quando præstet sanctitati, 96, 2. Quantum sit bonum, 96, 2 ; 98, 1 ; *Non est census super censum salutis corporis : et non est oblectamentum super cordis gaudium.* Si cum sanitate immortalitatis conferatur, potior est morbus, 97, 1. Sanitas a Deo provenit, 272, 2 : *In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et non consummabuntur opera ejus. Pax enim Dei super faciem terræ.* Illam tamen homo negligere non debet, 273, 2 : *Fili, in tua infirmitate non despicias teipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te.* Sanitas varie a variis læditur, qui eam lædant, 96, 2 ; 97, 1, Sanitatis tuendæ servandæque ratio, IX, 510, 1 : *Ante languorem adhibe medicinam, et ante judicium interroga teipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem*, X, 97, 2. Ipsa est in sanitate Deo accepta ferenda, IX, 511, 1 : *Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.* Ejus defectus causa sanctitatis, *ibid.*, 2. Sanitatis mater est sapientia, IX, 77, 2 : *Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem, et salutis fructum.* Sanitatis tuendæ dogma aureum, XIII, 14, 1. Sanitas corporis a paucitate ferculorum, III, 311, 2 ; 312, 1. Sanitatis mater est sobrietas, XIII, 12, 2 : *Et dixit Daniel ad Malasar...... : Tenta nos, obsecro, servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum, et aqua ad bibendum : et contemplare vultus nostros, et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio : et sicut videris, facies cum servis tuis. Qui, audito sermone hujusmodi, tentavit eos diebus decem. Post dies autem decem, apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores præ omnibus pueris qui vescebantur cibo regio.* Sanitatem tuentur exercitium, sobrietas, castitas; eam destruunt desidia, saturitas, libido, XII, 618, 2. Ad sanitatem bibere, et ad id cogere, tyrannicum est et insania, IV, 363, 1, 2 : *Bibebant autem qui invitati fuerant, aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et præcipuum ponebatur, nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.* Sanitatis signum est debita cibi egestio, XV, 353, 2 : *Non intelligitis, quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur?*

Sanitas corporis resurgentis octuplex, XIV, 610, 2.

2° *Sanitas animæ.* Sanitas animæ et timor Dei, XI, 679, 2 : *Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te.* Sanitatem quomodo in suis pennis Christus habeat, XIV, 609, 1, 2 : *Et orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiæ, et sanitas in pennis ejus.* Sanitas animæ beatæ triplex, 610, 2.

SANNIO. Sannio et sanna quid sibi velint, V, 50, 2.

SAPERE. 1° *Quid sit sapere.* Sapere et desipere opponuntur, XVIII, 451, 2. Sapere subinde idem est quod discernere, 231, 1 : *Qui sapit diem, Domino sapit.* Hinc sapere est tam intellectus quam voluntatis, XIX, 19, 2 : *Implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eamdem charitatem habentes.* Sapere sapientibus est vivere, *Psalm.* I, 222, 2.

2° *Quomodo et quæ sapere oporteat.* Sapere nemo sibi videri debet, V, 78, 2 : *Ne sis sapiens apud temetipsum.* Qui sapere sibi videtur, vere stultus est, VI, 407, 1 2 : *Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est, quam illius correptio.* Et pejor est stulto, 312, 1 : *Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.* Christianus non sibi sapiat, XVIII, 213, 2 : *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.* Sapere ultra quam satis sit, via est ad hæresim, VI, 4, 1. Non oportet sapere plusquam oporteat, XVIII, 205, 1 : *Dico enim per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem : et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei.* Sapiendum ad sobrietatem, *Job*, 519, 2 : *Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam.* Sapit, qui periculo alieno sapit, VI, 37, 2 : *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit : si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.* Sapere cœlestia est signum resurrectionis spiritualis, XIX, 100, 1 : *Igitur si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Qui sapiant terrena, 100, 2.

SAPIDUS. Sapidus sermo quid sit, XIX, 111, 1.

SAPIENS. 1° *Sapiens quis sit, et ejus symbola.* Sapiens vocatur in *Ecclesiastico* ethicus, politicus, œconomicus, IX, 40, 1 ; X, 299, 1. Sapiens et stultus in quo similes, et in quo dissimiles, VII, 117, 2 : Sapientes in quo a sophistis differant, IX, 439, 2 ; X, 262, 1, 2. Sapientes suos Hebræi vocabant *Sopherim*, Græci philosophos, Chaldæi magos, XVII, 122, 2 et seq.

Sapientis symbolum est asinus, VI, 219, 2. In quo similis est apibus, 271, 1, 2. Ejus symbolum sunt grues, 517, 1, 2. Soli confertur, X, 31, 1.

2° *Sapientis indoles et dotes.* Primo. *Totus a Deo pendere debet, et illi fidere*, VI, 129, 1, 2. *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Oratione sapientiam paret, X, 30, 31 : *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur.* Sapientes semper a Deo dirigi postulant, IX, 299, 2 : *In manu Dei potestas hominis, et super faciem scribæ imponet honorem suum.* Sapiens mane vacat Deo per orationem et studium, V, 339, 1, 2 : *Bene consurgit diluculo, qui quærit*

bona; qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis. Tum et diei totius opera disponit, *ibid.* Dei mandata ad praxim redigit, X, 305, 1 : *Et ipse Dominus diriget consilium ejus, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.*

Secundo. *Sapiens abundat sapientia*; V, 288, 1 : *In labiis sapientis invenitur sapientia.* Ejus cor et mens sunt velut fons sapientiæ, 563, 2 et seq. : *Aqua profunda verba ex ore viri : et torrens redundans fons sapientiæ*; XI, 569, 1 : *Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitæ permanet.* Ejus os et cor crater sunt sapientiæ, VI, 49, 1, 2 : *Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud.* Sapiens est amans sapientiæ, IX, 569, 1. Sapientiam habet ut uxorem, 439, 2. Sapiens a sapientia cibatur et firmatur, 437, 1; 438, 1 : *Cibabit illum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potabit illum. Et firmabitur in illo, et non flectetur : et continebit illum, et non confundetur.* Adimpletur spiritu sapientiæ, 439, 2 : *Et in medio Ecclesiæ aperiet os ejus, et adimplebit eum spiritu sapientiæ et intellectus, et stola gloriæ vestiet illum.* Sapiens sursum semper os habet, cor et manus, V, 468, 1 : *Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.* Sapiens nihil miratur, XV, 224, 3, 2; XXI, 156, 2. Sapiens omne decus rerum et pretium in se complectitur, X, 539, 2 : *Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, et vestiri eum in consummationem virtutis.* Sapientes sunt sapientiæ hæreditas, IX, 157, 1 : *Si crediderit ei* (sapientiæ), *hæreditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius.* Cur facies sapientis sæpe commutetur, VII, 284, 2 : *Sapientia hominis lucet in vultu ejus et potentissimus faciem illius commutabit.*

Tertio. *Sapiens libenter docetur et corripitur.* Sapiens libenter audit et discit, V, 25, 2 : *Audiens sapiens, sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit.* Semper quærit honestatem et virtutem, imo eam ab omnibus haurit, 458, 1 : *Cor sapientis quærit doctrinam, et os stultorum pascitur imperitia.* Doctrinæ diligenter vacare studet, 574, 2 : *Cor prudens possidebit sapientiam : et auris sapientium quærit doctrinam.* Audit diligenter doctores, 575, 1. Etiam cum fame sapientiæ studet, 510, 1 : *Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.* Alios consulit eorumque consilia sequitur, quia se nihil putat scire, alios omnia, 360, 2 : *Via stulti recta in oculis ejus : qui autem sapiens est, audit consilia.* Sapiens sequitur judicium rationis, non est duri cerebri, *ibid.* Ratione se duci sinit, 573, 1 : *Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam.* Omnibus passionibus est obnoxius, sed eas ratione regit, X, 328, 1.

Sapiens libenter corripitur, V, 282, 2 : *Sapiens corde præcepta suscipit; stultus cæditur labiis.* Libenter et facile admonitiones admittit, IX, 322, 2 : *Servo sensato liberi servient : et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur.* Libenter se disciplinæ subjicit, V, 292, 1, 2 : *Via vitæ custodienti disciplinam : qui autem increpationes relinquit, errat.* Verbo corrigitur, et cur, 533, 1 : *Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.* Nudis verbis correptus, respicit, VI, 37, 2 et seq. : *Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.* Correctionem et corrigentem diligit, V, 259, 1 : *Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, et diliget te.*

Quarto. *Sapiens in sapientia sua est humilis*, IX, 390, 1 : *Humiliare Deo, et expecta manus ejus. Attende ne seductus in stultitiam humilieris, noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.* Sapiens in suis laudibus manet inconcussus, VI, 352, 1, 2 : *Quomodo probatur in conflatorio argentum : sic probatur homo ore laudantis.* Sapiens nemo sibi sit, *Job*, 378, 2. Sapiens sibi difficile docetur, 338, 1 : *Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit ejus sapientia? Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?* Sapiens est verecundus et reverens, IX, 572, 2 : *Pes fatui facilis in domum proximi : et homo peritus confundetur a persona potentis.*

Quinto. *Sapientis discretio in loquendo.* Sapiens non temere loquitur, V, 283, 1. Sermones prudenter disponit, itaque sibi gratiam conciliat, V, 409, 2 : *Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiæ.* In fornace discretionis verba sua expurgat, 298, 2 : *Argentum electum, lingua justi : cor autem impiorum pro nihilo.* Verba sua antequam proferat, statera prudentiæ librat, IX, 573, 2 : *Labia imprudentium stulta narrabunt : verba autem prudentium statera ponderabuntur.* Habet os in corde, stultus cor in ore, 574, 1 : *In ore fatuorum cor illorum : et in corde sapientium os illorum.* Ejus eloquentia qualis sit, 574, 2. Prudenter novit tacenda tacere, *ibid.* Est velut homo interior, 565, 1. Deum, non diabolum habet in ore, 575, 2 : *Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.* Sapiens non loquitur nisi sapientiam, V, 288, 1 : *In labiis sapientis invenitur sapientia : et virga in dorso ejus qui indiget corde.* Eam modeste abscondit, *ibid.*, 2 : *Sapientes abscondant scientiam : os autem stulti confusioni proximum est.* Scientiam suam celat, et quare, V, 368, 1 : *Homo versutus celat scientiam : et cor insipientium provocat stultitiam*; VI, 49, 1 : *Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud.* Facile alterius secretum expiscatur, sed suum celat, *ibid.* et 2. Tarde sua secreta eloquitur, IX, 534, 2 : *A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis.* Sapiens in loquendo opportunus est, 570, 1 : *Narratio fatui quasi sarcina in via :*

nam in labiis sensati invenietur gratia. In loquendo gratiosus est, et loquitur gratiosa, VII, 346, 2 : *Verba oris sapientis gratia : et labia insipientis præcipitabunt eum*; IX, 551, 2 : *Sapiens in verbis seipsum amabilem facit : gratiæ autem fatuorum effundentur.* In loquendo modestus est, 566, 1 : *Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus scit labi se ab ipso.* In loquendo sicut in agendo moderatus est, VI, 401, 1 : *Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum.* Sapiens est parcissimus in verbis, sed multa facit, V, 555, 2 : *Qui tantum verba sectatur, nihil habebit : qui autem possessor est mentis, diligit animam suam; et custos prudentiæ inveniet bona*; 271, 1. Ejus verba comparantur profundo flumini, torrenti redundanti, fonti scaturienti, V, 563, 1 : *Aqua profunda verba ex ore viri; et torrens redundans fons sapientiæ.* Idque pro varietate loci, temporis, personarum, *ibid.* Ejus verba audientem delectant, IX, 570, 1 : *Os prudentis quæritur in Ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis.* Sale sapientiæ sua dicta et facta respergit, 636, 1. Semper sancta loquitur, X, 29, 1 : Sapientium verba sunt stimuli, VII, 405, 2 : *Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.* Verba sapientium audiuntur in silentio, 328, 1, 2 : *Verba sapientium audiuntur in silentio, plusquam clamor principis inter stultos.* Sapientes sunt taciturni, *Job*, 50, 1 : *In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.* Eorum silentium ex quiete cordis procedit, VII, 329, 1.

Sexto. *Sapientis prudentia, discretio, opportunitas in agendo.* Sapiens maturus est et lentus, VI, 4, 1 : *Ubi non est scientia animæ, non est bonum, et qui festinus est pedibus, offendet.* Ejus cor in dextera, stulti in sinistra, VII, 334, 2 : *Cor sapientis in dextera ejus, et cor stulti in sinistra illius.* Nihil agit impræmeditato, IX, 586, 2 : *Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii non dissolvetur : sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur.* Nihil sine consilio aggreditur, X, 159, 1, 2 : *Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus et superbus non pertimescet timorem : etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur.* Nihil temere promittit et vovet, V, 364, 1 : *Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientiæ; lingua autem sapientium sanitas est.* Opus suum ex omni parte lustrat et moderatur, V, 75, 2 et seq. Sapientium opera sunt stabilia et perpetua, IX, 157, 1 : *Si crediderit ei* (sapientiæ), *hæreditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius.* Sapienti danda est occasio sapientiæ et virtutis, V, 259, 2 : *Da sapienti occasionem, et addetur ei sapientia. Doce justum, et festinabit accipere.* Ipse se ultro in virtute promovet, *ibid.* Ex omni re occasionem proficiendi captat, 260, 1. Sapiens semper sui similis est, 452, 1, 2 : *Labia sapientium disseminabunt scientiam; cor stultorum dissimile erit.* Semper in sua sapientia proficit, 505, 1, 2 : *Qui sapiens est corde, appellabitur prudens : et qui dulcis eloquio, majora percipiet.* Est laboriosus, VI, 315, 1. Castigato impio sapit, VI, 106, 1, 2 : *Mulctato pestilente, sapientior erit parvulus : et si sectetur sapientem, sumet scientiam.* Sua facit opportune, VII, 130, 2 : *Omnia tempus habent, et suis spatiis transeunt universa sub cœlo.* Observat tempus et quare, VII, 290, 1, 2 : *Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit.* Sapiens fortunæ se accommodat, IX, 97, 1, 2 : *Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, et in humilitate tua patientiam habe.* Sapientes ex æquitate omnia judicant, V, 423, 2 : *Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam.* Quomodo se gerat sapiens cum Deo et regibus, VII, 289, 1. Sapiens sua curat, non aliena, et alienarum rerum incurius est, IX, 573, 1 : *Stultus a fenestra respiciet in domum : vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium; et prudens gravabitur contumelia.* Domum alienam raro ingreditur, et fores pulsando ante ostium expectat, 572, 2; 573, 1.

Septimo. *Sapientis vigilantia.* Sapientis oculi sunt in capite ejus VII, 114, 2 : *Sapientis oculi in capite ejus : stultus in tenebris ambulat.* Eminus prospicit hostium insidias, arma, molimina, fraudes, VI, 140 2 : *Arma et gladii in via perversi : custos autem animæ suæ longe recedet ab eis.* Sapiens, si peccet, ex infirmitate vel ignorantia peccat, V, 533, 1. Ejus vita mortis meditatio est, VII, 376, 1 : *Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, et dierum multorum : qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.* Pœnas et supplicia veritus, a malo declinat, V, 422, 1 : *Sapiens timet, et declinat a malo : stultus transilit et confidit.*

Octavo. *Sapiens modice ridet*, IX, 571, 1 *Fatuus in risu exaltat vocem suam : vir autem sapiens vix tacite ridebit.* In risum non dissolvitur, V, 302, 2; *Quasi per risum stultus operatur scelus : sapientia autem est viro prudentia.* In gaudio non agit immoderate, V, 416, 1 : *Cor quod novit amaritudinem animæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneus.* Quomodo gaudeat, X, 396, 2. Sapiens est severo vultu, VII, 243, 2 : *Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis.* Sapientes per quid fiant melancholici, 78, 1, 2 : *In multa sapientia, multa sit indignatio : et qui addit scientiam, addit et laborem.*

Nono. *Sapiens sibi cavet ab improbo*, V, 302, 1. Ei non convenit cum insulso, IX, 264, 2 : *Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.* Sapientes diligenter sibi caventa

stultis, V, 403, 2 : *In ore stulti virga superbiæ : labia autem sapientium custodiunt eos.* Sapiens sapienti sibi consonat, IX, 569, 2 : *Verbum sapiens quodcumque audierit scius, laudabit, et ad se adjiciet.* Sapienti vitanda est turba, VII, 75, 1 : *Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus.*

Decimo. *Sapientis mansuetudo.* Verbo asperiori tactus statim non irascitur, V, 361, 2 : *Fatuus statim indicat iram suam; qui autem dissimulat injuriam, callidus est.* Sapiens multa dissimulat, III, 319, 2 : *Filii vero Belial dixerunt : Num salvare nos poterit iste ? Et despexerunt eum, et non attulerunt ei munera : ille vero* (Saül) *dissimulabat se audire.* Iram in animo refrænat, V. 361, 2. Eam in corde premit, ne foras prorumpat, *ibid.* Putat satius iram condonare, quam ulcisci, 362, 1. Declinat litem cum stulto, VI, 393, 2 : *Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.* Spiritum iræ reprimit et reservat, V, 400, 1. Sapientes soli sunt tolerantes, XX, 33, 1. Sapiens sedat iratos, etiam reges, V, 498, 1 : *Indignatio regis, nuntii mortis : et vir sapiens placabit eam.* Rixas a stulto excitatas sopit, VI, 310, 2 : *Judicium determinat causas : et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.*

Undecimo. *Sapiens est fortis, patiens magnanimus.* Sapiens qui cupit esse, paret se ut rideatur, IV, 370, 1 : *Cum irent omnes ad vitulos aureos quos Jeroboam fecerat rex Israel; hic* (Tobias) *solus fugiebat consortia omnium, sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, et ibi adorabat Dominum Deum Israel, omnia primitiva sua, et decimas suas fideliter offerens.* Sapiens est fortis, et quibus in rebus, VI, 219, 1 : *Vir sapiens fortis est : et vir doctus, robustus et validus.* Est impavidus, IX, 586, 1, 2 : *Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur;* 588, 1, 2 : *Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic et qui in præceptis Dei permanet semper.* Sapiens vano hominum terrore non movetur, nec terretur, XII, 524, 1, 2 : *Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos, neque metuas a facie eorum.* Nullis movetur terroribus, V, 536, 1. Nihil timet nisi Deum, IX, 588, 2. In adversis est constans, VI, 355, 2. Dolores patienter sustinet, V, 572, 2 : *Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam.* Est patiens, VI, 11, 2 : *Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria ejus est iniqua prætergredi.* Est magnanimus, 13, 1. Omnem injuriam despicit, 13, 2; 14, 1, 2. Sapiens rebus gaudet adversis, VII, 244, 1. Cur prospera et adversas contemnat, 300, 2. Ejus cor sapientia roboratur, 272, 1. Sapiens est securus, cur, VIII, 406, 2 : *Cogitare ergo de illa* (sapientia), *sensus est consummatus : et qui vigilaverit propter illam, cito securus erit.* Turbatur aliquando calumniis, VII, 248, 1 : *Calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius.* Ejus dolor a calumnia oritur, 247, 2 et seq.

Duodecimo. *Sapiens quomodo se erga divitias habeat.* Sapientes utuntur divitiis quasi domini earum, V, 429, 2 et seq. : *Corona sapientium, divitiæ eorum : fatuitas stultorum imprudentia.* Iis sapientiores et sanctiores fiunt, 430, 1. Opes in eleemosynas dispertiunt, 429, 2. Sapientis pauperis et avari stulti antithesis, VII, 229, 1 : *Quid habet amplius sapiens a stulto : et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita?* Sapientis pauperis vita qualis, *ibid.*, 2 et seq. Sapientes quid ament, et cur sint pauperes, 327, 1, 2 : *Civitas parva, et pauci in ea viri : venit contra eam rex magnus, et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.*

Decimo tertio. *Sapientis zelus in sapientia communicanda;* V, 442, 1 : *In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudiet.* Imitari debet seminantes, 452, 2 : *Labia sapientium disseminabunt scientiam.* Propterea nihil ex sapientia perdere debet, sed eamdem adauget, 442, 1. Tradit vitæ præcepta, 389, 1, 2 : *Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.* Docendo alios, nomen prudentis obtinet, 505, 1 : *Qui sapiens est corde, appellabitur prudens; et qui dulcis eloquio, majora percipiet.* Sapiens creatur doctor, IX, 439, 1 : *In medio Ecclesiæ aperiet os ejus, et adimplebit illum spiritu sapientiæ et intellectus.* Sapientes sibi sapiunt, et aliis sua sapientia prosunt, X, 262, 2. Sapientes sapientia dant consilia, IV, 287, 1 : *Consilium semper a sapiente perquire.* Sapiens unus eminens cæteros sapientes cohonestat, V, 430, 1. Solidum dat consilium, quia ipse firmus et inconcussus est, IX, 586, 1, 2. Sapiens et se et alios docet, X, 261, 1 : *Vir peritus multos erudivit, et animæ suæ suavis est.* Sapientes docent quæ didicerint, 565, 1 : *Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam; et in ipsa laudabo eum.* Sapiens cor prius imbuat sapientia quam eam aliis verbo et exemplis doceat, V, 506, 2 : *Fons vitæ eruditio possidentis, doctrina stultorum fatuitas.* Si Scripturæ studeat, X, 299, 2 : *Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in Prophetis vacabit.* Discat, indaget, intelligat priscorum parabolas, 300, 2 : *Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur.* Alios sapientes audiat, et ubi, 301, 2; 302, 1 : *In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu præsidis apparebit.* Per varias gentes peregrinetur, 301, 2 et seq. : *In terram alienigenarum gentium pertransiet; bona enim et mala in hominibus tentabit.* Sapientium increpationes quales sint

VII, 247, 1. Sapientis correctio est quasi sal, 245, 2 : *Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi.* Quo vultu amicum et proximum arguere debeat, *ibid.* Sapientes in dubiis consulendi, IX, 275, 1; X, 255, 2 : *Cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei : cujus anima est secundum animam tuam, et qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.* Cum iis versari utile est, X, 513, 2. Sunt tractandi, ut sapientiam suam aliis affricent, 55, 2.

Decimo quarto. *Sapiens tam se quam alios regere poterit*, V, 278, 2 et seq. Sapientium est regere, 341, 2 et seq. Soli sapientes deberent regere, IX, 155, 2 : *Qui audit illam* (sapientiam), *judicabit Gentes, et qui intuetur illam, permanebit confidenter.* Sapiens, etiamsi servus, dignus est qui alios regat, IX, 321, 1 : *Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur.* Sapientes eliguntur ad reipublicæ gubernacula, V, 212, 1; VI, 221, 2. Sapiens tumultus reipublicæ sua prudentia sedat, VI, 397, 2 et seq. : *Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem.* Sapiens sit oportet qui honores ambit, IX, 223, 1 : *Non te justifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est, et penes regem noli velle videri sapiens.* Sapiens mavult privatam quam publicam vitam agere, 155, 2.

3° *Sapiens est beatus*, XI, 257, 2. Sapiens solus liber est, etiamsi serviat, V, 322, 2 : *Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hæreditatem dividet;* IX, 171, 1; 321, 1, 2; 322, 1. Sapientes sunt filii Dei, IX, 52, 2. Si habet sapientiam, habet Deum, estque beatus, X, 567, 2 : *Videte oculis vestris quia modicum laboravi, et inveni mihi multam requiem.* Quomodo ejus sint omnia, V, 526, 2. Facile potest ditescere, VI, 63, 2 : *Est aurum et multitudo gemmarum; vas autem pretiosum labia scientiæ.* Dotes habet gemmarum, *ibid.* Sua prudentia et providentia comparet sibi quidquid ad usum familiæ requiritur, 117, 1, 2 : *Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo justi : et imprudens homo dissipabit illud.* In perenni est pace et gaudio, ac spe beatitudinis, 567, 2. Sapiens est princeps sui æque ac mundi, IX, 440, 1. Sapiens a sapientia stolam gloriæ accipit, *ibid.* Sapientium honor est solidus, sunt instar piperis, X, 262, 2. Sapiens laudatur ab omnibus, 263, 1 : *Vir sapiens implebitur benedictionibus; et videntes illum laudabunt;* 305, 2 : *Collaudabunt multi sapientiam ejus, et usque in sæculum non delebitur.* Si sit contemptus, res deploranda est, X, 16, 2 : *In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam; et vir sensatus contemptus.* Sapienti honor est deferendus, 269, 1. Sapientis memoria etiam perennis est 264, 2 : *Sapiens in populo hæreditabit honorem, et nomen illius erit vivens in æternum.* Ejus fama etiam usque ad infideles se extendit, 306, 1, 2 : *Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiretur a generatione in generationem. Sapientiam ejus enarrabunt Gentes, et laudem ejus enuntiabit Ecclesia.*

4° *Varia de sapientibus priscis.* Sapientes prisci homines a vitiis ad virtutem traducere scribendo conati sunt, IX, 5, 2. Sua dogmata tradebant per symbola et ænigmata, 209, 1, 2. Veterum sapientium dotes propriæ cuique, 299, 2. Sapientes Ægyptii circumcidebantur, XVIII, 604, 1. Olim sapientes sibi invicem in conviviis quæstiones proponebant, VI, 166, 2.

5° *Sapientes hujus mundi.* Cur sapientes hujus mundi appellentur parvuli, V, 423, 2 : *Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam.* Sapientes hujus mundi aliquando inimicorum nomine significantur, *Psalm.* I, 44, 1, 2 : *Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum et ultorem.* Sapientes superbi sunt aquilæ, XIV, 8, 1 : *Si exaltatus fueris ut aquila, etsi inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.* Sapientes mundani sæpe impingunt, *Job*, 373, 2 : *Cor eorum longe fecisti a disciplina; propterea non exaltabuntur.* Eorum vanitas et stultitia, XVIII, 51, 2 : *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum.* Sapientes quomodo in astutia sua a Deo comprehendantur, 275, 1 : *Scriptum est enim : Comprehendam sapientes in astutia eorum.* Sapientes pauci a Christo vocati, 257, 1 : *Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles.* Sapientes hujus mundi fiant stulti apud Deum, 274, 2 : *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens.*

SAPIENTIA. I. Sapientia Dei increata. — Sapientia Dei duplex est, essentialis et personalis, IX, 49, 2.

1° *Sapientia increata essentialis.* Sapientia increata essentialis, possessa et creata est a Deo ab æterno, V, 221, 2; VI, 129, 2. Sapientia essentialis non est proprie a Deo producta, nec genita, cum sit unum idemque cum Deo, IX, 62, 2 et seq. Ejus radicem nemo hominum aut angelorum cognoscit, VI, 424, 1, 2 : *Quod nomen est ejus, et quod nomen Filii ejus, si nosti ?* IX, 53, 2 : *Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit?* 60, 2 : *Radix sapientiæ cui revelata est, et astutias illius quis agnovit?* A solo Deo noscitur, perspicitur, dinumeratur, 64, 1; IX, 62, 2 : *Et vidit, et dinumeravit, et mensus est.* Quomodo sit ab æterno sapientia increata, tam essentialis quam notionalis vel genita, IX, 55, 1; 57, 1. Quomodo utraque dicatur creata, 57, 1, 2 : *Prior omnium creata es*

sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo. Semper in Deo extitit, V, 220, 2 : *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.* Eam Deus habuit ab æterno, et per illam fecit omnia, 221, 2. Ordinat in Deo omnia ejus attributa, et omnes personarum processiones, 228, 1 : *Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret,* 231, 2. Deus magis gaudet suis attributis quam creaturis, 239, 1. Sapientia ordinat etiam omnia Dei decreta et rerum faciendarum ideas, 228, 1 ; 229, 1 ; IX, 57, 1. Omnis actus sapientiæ in Deo est substantialis, IX, 55, 1, 2. Sapientia est Dei possessio, 56, 1. Sapientia Dei tanta est, quanta ejus potentia, X, 424, 2.

2° *Sapientia increata notionalis et personalis.* Sapientia increata notionalis et personalis est Filius Dei : hanc possedit Deus ab æterno per generationem, et per eam creavit omnia, V, 222, 1 ; 231, 1. Ea est ordinatissima, 228, 1 ; 238, 1. Lusit ab æterna apud Patrem, 238, 2 : *Et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum.* Sapientia increata personalis est Christus qua Deus ; qua homo, incarnata, IX, 617, 1. Prodiit ex ore Altissimi ab æterno, 619, 1, 2 : *Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam.* Quomodo sapientia notionalis primogenita sit ante omnem creaturam, *ibid.*, 2. Quomodo Deus sapientiam peperisse dicatur, V. 231, 2 : *Ante colles ego parturiebar.* Est conceptus mentis divinæ, IX, 628, 1 : *Tunc præcepit, et dixit mihi Creator omnium; et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Ab æterno ante omnia sæcula creata est, *ibid.*, 2 : *Ab initio et ante sæcula creata sum.* Ipsa est divina et Deus, 629, 1, Est omnis vicissitudinis expers, *ibid.* Manat a Patre, eique per omnia par est, 661, 2 : *A mari enim abundavit cogitatio ejus, et consilium illius ab abysso magna.* Est principium quadrupliciter, 629, 1. Deum exstimulavit ad res in tempore creandas, V, 234, 2 et seq. Ejus opera sunt ardua, *ibid.* Ejus stabilitas, 233, 2. Produxit cœlos et abyssos cœlestes, 233, 2 et seq. : *Quando præparabat cœlos, aderam, quando certa lege et gyro vallabat abyssos.* Creavit et firmavit terram et cœlos, V, 92, 2 : *Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cœlos prudentia.* Est causa lucis, et ipsa lux, IX, 620, 1. 2 : *Ego feci in cœlis, ut oriretur lumen indeficiens.* Quomodo terram ut nebula operiat, 621, 2 et seq. : *Et sicut nebula texi omnem terram.* Delectatur intuitu rerum creatarum per singulos dies, V, 238, 2. Lusit quadrupliciter in creaturis, 239, 2. In quibus is lusus consistat, *ibid.* Ejus deliciæ esse cum filiis hominum, 240, 1, 2. Ejus dotes et elogia varia, IX, 624, 2. Res creatas gubernat; alit, et quamque ad finem suum dirigit velut œconoma vel artifex, V, 238, 2 : *Cum eo eram cuncta componens.* Elementis suum dedit ordinem 228, 2. Sapientiæ officium et legatio in terras ad homines erudiendos, IX, 625, 1. Deo est intima et familiaris est, 626, 2. Misit radices in Israel, 628, 1 : *Et dixit mihi : In Jacob inhabita, et in Israel hæreditare, et in electis meis mitte radices.* Est Dei sacerdos, 629, 2 : *Et usque ad futurum sæculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi.* In Sion firmiter requievit, 630, 1 : *Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Jerusalem potestas mea.* Sapientia increata, id est Deus, quomodo ad homines prædicet, V, 44, 2 *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua.* Cur arboribus præstantissimis se comparet, cur cedro, IX, 632, 1 et seq. : *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion.* Est ipsa velut flumen, 661, 2 : *Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio, ego quasi fluvii dioryx, et sicut aquæ ductus exivi de paradiso* (*Vide* Deus, Jesus Christus).

3° *Sapientia practica in Deo.* Sapientia in Deo quotuplex sit, VII, 110, 2. Practica sapientia in Deo duplex est, physica et moralis, IX, 51, 1. Sapientia Dei relucet in sceleratis puniendis, *Job*, 221, 1 : *Sapiens corde est. et fortis robore ; quis restitit ei, et pacem habuit ? Qui transtulit montes, et nescierunt hi quos subvertit in furore suo.* Sapientia Dei per equos varios denotatur, XIV. 429, 1. Sapientia Dei quo sensu justa declarata est a filiis suis, XV, 289, 2. et seqq. *Venit enim Joannes, neque manducans, neque bibens ; et dicunt : Dæmonium habet. Venit Filius hominis, manducans et bibens, et dicunt : Ecce homo vorax, et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et justificata est sapientia a filiis suis.* Quo sensu sapientia Dei obscura, varia, prudens, stulta, XVIII, 614, 1 : *Ut innotescat principalibus, et potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei.* Sapientia in mysterio est Christus crucifixus, *Job*, 562, 1. Sapientiam Dei Paulus revelatione divina scivit, XVIII, 263, 1 : *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam nemo principum hujus sæculi cognovit :......... nobis autem revelabit Deus per Spiritum suum.*

II. Sapientia creata et participata. — 1° *Sapientiæ definitio et natura.* Vox *sapientia* unde dicatur; dicitur a *sapore*, quasi sapida scientia, IX, 208, 2 : *Sapientiæ enim doctrinæ secundum nomen est ejus, et non est multis manifesta.* Quomodo latine, græce et hebraice vocetur, 208, 2, 209, 1, 2. Quomodo secundum nomen suum si abscondita et laboriosa, 208, 2 et seq. ; 210, 2. Variæ sapientiæ definitiones, 431, 1. Sapientia et scientia quomodo differant et distinguantur, 678, 1: *Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentes Dominum* ; XVIII. 373, 1 : *Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ : alii autem sermo scientiæ*

secundum eumdem Spiritum. Sapientia quomodo a disciplina distinguatur. V, 19, 1 : *Parabolæ Salomonis filii David, regis Israel. Ad sciendam sapientiam, et disciplinam.* Quid ipsa propria sit, *ibid.* In libris sapientialibus pro doctrina morum capitur, *ibid.*, 2. In *Ecclesiastico* et *Proverbiis* accipitur maxime pro practica ethica sanctorum, IX, 39, 1. Hinc variis nominibus appellatur, 39, 1 ; 57, 1. Diversis nominibus appellatur a Salomone in *Proverbiis*, V, 57, 2 : *Fili mi, si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam* ; 61, 1 : *Quia Dominus dat sapientiam, ex ore ejus prudentia et scientia* ; 269, 1 : *Principium sapientiæ, timor Domini : et scientia sanctorum prudentia.* Nunc vocatur intellectus, nunc consilium, nunc judicium, IX, 673, 1 : *Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium !*

Sapientia vera quid sit, quid possit, et in quo sita sit, VII, 79, 1, 2 ; 183, 2 ; XX, 30, 2 ; 63, 1 ; 164, 1 ; XXI, 248, 2. Sapientia non est aliud quam cognitio Dei et ultimi finis ac mediorum ad eum assequendum, XX, 30, 2. Vera sapientia est Dei suique cognitio, 63, 1. Sapientia vera et falsa quæ sit, IX, 568, 1 : *Non erudietur, qui non est sapiens in bono. Est autem sapientia quæ abundat in malo : et non est sensus ubi est amaritudo,* XX, 164, 1. Sapientiæ veræ et falsæ antitheses novem, *ibid.* Cur sapientia vera dicatur cœlestis, *ibid.* Sapientia sita est in timore et amore Dei, IX, 67, 2 : *Dilectio Dei, honorabilis sapientia.* Sapientiæ initium est timor Dei, 69, 1 et seq. ; 70, 2 : *Initium sapientiæ timor Domini.* Sapientia vera est timor Dei, 74, 2 ; 77, 1 : *Timor Domini, scientiæ religiositas. Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem, et salutis fructum.* Vera sapientia sita est in lege Dei, ejusque custodia, 83, 1, 2 : *Fili, concupiscens sapientiam, conserva justitiam ; et Deus præbebit illam tibi* ; XII, 441, 1 : *Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus : ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi sit lumen oculorum et pax.* Sapientia, timor Dei, observatio mandatorum, valde inter se connexa sunt, IX, 84, 2. Quem inter se ordinem habeant, *ibid.* Hæc sæpe pro eodem sumuntur, *ibid.*, 2. Sapientiæ spiritus et ejus natura, 653, 1. Sapientia est scientia rerum sanctarum, V, 260, 2. Sapientia creata multiplex, IX, 50, 2 et seq. Quo sensu a Salomone tripliciter descripta sit, VI, 165, 1, 2 : *Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus et scientia.* Sapientia practica quid sit, ejusque usus, IX, 51, 1. Sapientia ad voluntatem se extendit, estque practica, 430, 2. Sapientia practica, et prudentia et intellectus cur ita dicantur, XII, 439, 2. Item alia ejus nomina, *ibid.* Sapientia practica est timor Dei et cultus, 441, 1. Sapientia perfecta duo requirit, cognitionem et amorem Dei, *Psalm.* II, 861, 2 : *Sanctum et terribile nomen ejus, initium sapientiæ timor Domini.* Sapientia et sanctitas quam apte conjungantur, XXI, 223, 2. Sapientia est filia memoriæ, I, 12, 1. Est nobis congenita, V, 186, 1. Est nobis soror, *ibid.* : *Dic sapientiæ : Soror mea es, et prudentiam voca amicam tuam.* In corde eam esse putarunt philosophi, X, 564, 2 : *Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inveni eam ; possedi cum ipsa cor ab initio : propterea non derelinquar.* In corde habet domicilium, *Job*, 555, 1 ; 726, 2 : *Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? Vel quis dedit gallo intelligentiam?* Sapientia in Salomone manens, quæ et quomodo sit accipienda, VII, 105, 2 et seq : *Et supergressus sum opibus omnes qui ante me fuerunt in Jerusalem, sapientia quoque perseveravit mecum.* Hæc in eo non stetit, 106, 1. In sapientia morari quid sit, IX, 428, 1, 2 : *Beatus vir qui in sapientia morabitur, et qui in justitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei.*

2° *Sapientiæ fons et principium.* Ejus origo et antiquitas, IX, 1, 2. Ejus creatio ab æterno fuit a Deo prædestinata, 56, 2 : *Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo.* Ejus fons est Verbum Dei, 58, 1 ; 59, 1 : *Fons sapientiæ, verbum Dei in excelsis.* Creata est in Spiritu sancto, 62, 2 ; 63, 1 ; 2 : *Ipse* (Deus) *creavit illam in Spiritu sancto.* Sapientia solius Dei est, XVIII, 245, 1 : *Ei autem qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum..... soli sapienti Deo, per Jesum Christum, cui honos et gloria in sæcula sæculorum.* Sapientia creata et participata a Deo est ab æterno creata, id est creari decreta et possessa, X, 223, 2 : *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.* Veræ sapientiæ fœtus desursum est, *Job*, 555, 1 : *Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione ejus : trahitur autem sapientia de occultis.* Hæc tota derivatur a sapientia divina et cœlo, IV, 663, 1 : *Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio : ego quasi fluvii dioryx, et sicut aquæductus exivi de paradiso,* X, 557, 2 ; 558, 1. Sapientiam omnes angeli et homines a Deo participant, XX, 688, 2. Eam Deus in tempore angelis et hominibus communicavit, quin et cœlis elementis, plantis et reliquis creaturis indidit, IX, 64, 1, 2 : *Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et præbuit illam diligentibus se.* A Deo homini primum creato est indita, 1, 1. Sed diaboli opera in homine offuscatur, 1, 2. Sapientia non nisi apud Deum invenitur, XII, 441, 2. Sapientiam solus Deus docet, *Job*, 554, 1 ; 556, 2 : *Deus intelligit viam ejus, et ipse novit locum ejus.* Quot modis ad homines sapientia manet, IX, 663, 1. Sapientiæ locus, fons et iter est a creaturis ad Creatorem ascendere, XII, 442, 2. Sapientia provenit ex Dei revelatione, insuper requiritur interna Dei illuminatio, V, 60, 2 : *Dominus dat sa-*

pientiam, et ex ore ejus prudentia et scientia. (*Vide* infra *Media ad sapientiam acquirendam*).

3° *Sapientiæ dignitas, excellentia, pretium.* Sapientiæ excellentia et præstantia, VII, 183, 2; IX, 3, 1; 211. 1. Est donum Dei, V, 60, 2. Quantum Dei donum, III, 560, 2; 561, 1 : *Et dixit Dominus Salomoni : Quia postulasti verbum hoc, et non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos, et dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.* Quæ sapientiæ forma et pulchritudo, V, 552, 1 : *In facie prudentis lucet sapientia ; oculi stultorum in finibus terræ;* VIII, 465, 1 : *Hanc amavi et exquisivi a juventute mea, et quæsivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formæ illius,* IX, 634, 2. Ejus amplitudo et regimen, 3, 2. Est excelsa, VI, 222, 1 : *Excelsa est stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.* Est altissima, rectissima et solida, IX, 633, 1 : *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion.* Est virtus regalis, *Job*, 341, 2. Ipsa est complementum omnium virtutum, XX, 169, 1 : *Fructus autem justitiæ* (id est sapientiæ practicæ) *in pace seminatur, facientibus pacem.* Est sacerdos Dei quodammodo, V, 228, 1; IX, 74, 1 : *Timor Domini, scientiæ religiositas.* Ejus mensa et victimæ, V, 250, 1 : *Immolavit* (sapientia) *victimas suas, miscuit vinum, et proposuit mensam suam.*

Sapientia est velut thesaurus, V, 49, 1 : *Si quæsieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam. Tunc intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies.* Illius thesaurus infinitus, *Job*, 553, 2 : *Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro. Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri.* Ejus negotiatio quam sit præclara, V, 85, 2 et seq. : *Beatus homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio ejus negotiatione argenti, et auri primi et purissimi fructus ejus.* Quam sit pretiosa, *ibid.* Sapientiæ fructus pretiosissimus, *Job*, 552, 2. Pretium ejus inæstimabile, 551, 1 : *Nescit homo pretium suum, nec invenitur in terra suaviter viventium*, 553, 2; 555, 1. Est velut adamas, V, 86, 2 : *Pretiosior est cunctis opibus ; et omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.* Ipsa cum divitiis quomodo utilior, VII, 255, 1, 2 : *Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem.* Sapientia cum divitiis mystica quid sit, 256, 1.

Sapientia corporis fortitudinem vincit, VI, 118, 2 : *Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiduciæ ejus.* Robore præstat, VII, 328, 1 : *Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine : quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verbo ejus non sunt audita?* Sapientia mediocris cum firma sanctitate præstat magnæ sapientiæ cum infirma, X, 96, 2 : *Salus animæ in sanctitate justitiæ, melior est omni auro et argento ; et corpus validum, quam census immensus.*

Sapientia viret jugiter et suavissime flagrat, IX, 633, 2. Est phœnix longævitate, 636, 1 : *Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho.* Æterna est et sui cultores æternat, *ibid.* Ejus memoria quomodo sit æterna, 635, 1; 653, 1 : *Memoria mea in generationes sæculorum.* Sapientiæ veræ et falsæ quoad durationem discrimen, X, 306, 1 : *Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiretur a generatione in generationem.* Ejus viæ sunt pulchræ, V, 90, 1 : *Viæ ejus, viæ pulchræ, et omnes semitæ illus pacificæ.* Ejus odor sive fama et celebritas, IX, 633, 1, 2 et seq. Ejus sextuplex encomium, 1, 2. Novem elogia ejus, 49, 1.

4° *Sapientiæ dotes et membra*, V, 89, 2. Sapientiæ et sapientis dos quæ, VII, 282, 2. Ejus comites variæ, V, 211, 1, 2 : *Meum est consilium, et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.*

Primo. *Sapientiæ documenta et indicia varia,* I, 647, 2. Sapientiæ objecta et dictamina quæ sint, IX, 51, 1. Ejus dictamina ab æterno in Dei mente ordinata sunt, X, 229, 1. Ea ab æterno fuere elicita et dictata a mente Dei, ac decreta ut in tempore creaturis communicarentur, IX, 56, 2. Ei soli competit officium laudandi sua dogmata, IX, 444, 1 : *Quoniam a Deo profecta est sapientia : sapientia enim Dei astabit laus, et in ore fideli abundabit, et Dominator dabit eam illi.* In sapientia est omnis veritas, gratia et virtus, 650, 2 : *In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis.* Sapientia est inventrix operum Dei, VIII, 469, 1 : *Doctrix est enim disciplinæ Dei et electrix operum illius.* Ejus profunditas, VII 273, 1. *Cuncta tentavi in sapientia. Dixi : Sapiens efficiar : et ipsa longius recessit a me, multo magis quam erat : et alta profunditas, quis inveniet eam?* Omnes in se continet spiritus, VIII, 447, 2 : *Est enim in illa spiritus..... qui capiat omnes spiritus : intelligibilis, mundus, subtilis.* Est lumen animæ, XX, 64, 2. Dat suis scientiam et intellectum prudentiæ, IX, 78, 2 : *Scientiam et intellectum prudentiæ sapientia compartietur.* Sapientia suos facit doctores et est velut uxor eorum, 439, 1, 2 : *In medio Ecclesiæ aperiet os ejus, et adimplebit eum spiritu sapientiæ et intellectus.* Non abundat verborum copia, 634, 2. Quas fenestras habeat per quas eam ejus sectator videat, 429, 1, 2 : *Qui respicit per fenestras illius, et in januis illius audiens.* Quomodo is tabernaculum juxta domum ejus figere dicatur, 430, 1, 2 : *Qui requiescit juxta domum illius, et in parietibus illius figens palum, statuet casulam suam ad manus illius, et re*-

quiescent in casula illius bona per ævum. Sapientia docet hominem mortis memoriam, 635, 1. Sapientia habitat in consilio, V, 207, 2 et seq. : *Ego sapientia habito in consilio, et eruditis intersum cogitationibus;* X, 160, 1, 2 : *Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitebit.* Sapientia sequitur industriam, VII, 342, 2 et seq. : *Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit multo labore, exacuetur, et sic post industriam sequetur sapientia*

Secundo. *Sapientia modesta est et humilis.* Est modesta, suadibilis, bonis consentien, XX, 166, 2 : *Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis.* Sapientia in vultu elucet, VII, 283, 2 : *Sapientia hominis lucet in vultu ejus.* Sapientia vera seipsam ignorat, V, 79, 1 : *Ne sis sapiens apud temetipsum : time Deum, et recede a malo.* Est in corde abscondenda velut cimelium, 57, 2 : *Fili mi, si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderit penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.* In sapientia non est gloriandum, cur, XII, 85, 2 : *Hæc dicit Dominus : Non glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis.* Sapientia quomodo gloriatus sit Daniel, XII, 20, 1 : *Mihi quoque non in sapientia, quæ est in me plusquam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est ; sed ut interpretatio regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tuæ scires.* Sapientiæ arrogantis periculum, XVIII, 194, 2 : *Nolo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc* (*ut non sitis vobis ipsis sapientes*), *quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret.* Sapientia gloriabantur Phœnices et Sidonii, XIV, 453, 1.

Tertio. *Sapientia est pacifica et mansueta.* Est pacifica ob varias causas, XX, 166, 2. Est plena misericordiæ, 168, 1. Sita est in patientia, 31, 2. Docet clementiam, VI, 519, 2 et seq. : *Os suum aperuit sapientiæ, et lex clementiæ in lingua ejus.*

Quarto. *Sapientia est castitatis soror*, V, 186, 1 : *Dic sapientiæ : Soror mea es ; et prudentiam voca amicam tuam.* Est uxor cœlibum, X, 245, 1. Quomodo hæc uxoris bonæ partes suppleat, *ibid.* Sapientia vera pudica est, XX, 164, 1. Ejus parens et comes castitas, XVIII, 320, 2; XX, 165, 1. Requirit cor purum, XX, 166, 2. Veræ sapientiæ intendere nequit conjugatus, XVIII, 320, 1. Sapientia ex diametro libidini repugnat, V, 186, 1. Sapientia non reperitur in terra, *Job*, 550, 2; 554, 1; 555, 1. Nec in mari voluptuoso, nec in molli vita, 551, 1; 552, 1 : *Nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit : Non est in me; et mare loquitur : Non est mecum.*

Quinto. *Sapientia sapit quæ Dei sunt*, *Job*, 555, 1. Sapientia summa est amplecti quæ stulta sunt mundo, XVI, 247, 2.

Sexto. Sapientia sua communicat, VIII, 430, 1 : *Quam* (sapientiam) *sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo.* Ea non est aliis invidenda, V, 505, 2 : *Qui sapiens est corde, appellabitur prudens : et qui dulcis eloquio, majora percipiet.* Est etiam aliis effundenda, 506, 2 : *Fons vitæ eruditio possidentis : doctrina stultorum fatuitas.* Sapientia evulgatur, IX, 560, 2 ; *Melior est homo qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.* Sapientia communicata aliis magis excrescit, V, 336, 2 : *Anima, quæ benedicit, impinguabitur : et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.* Quo magis in alios a sapiente depromitur, eo magis in eo crescit, 506, 1, 2 ; VI, 388, 2 : *Qui dat pauperi, non indigebit : qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.* Ejus interpretes vitam æternam habebunt, IX, 657, 2 : *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.*

5° *Sapientiæ necessitas, et quibus præsertim competat.* Sapientia maxime necessaria est, *Job*, 554, 2. Cur homini nunc magis necessaria quam ante, IX, 1, 2. Sapientia homini competit, *Job*, 726, 1. Sapientia senes decet, VI, 31, 1, 2 : *Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis;* 86, 2 : *Exultatio juvenum, fortitudo eorum : et dignitas senum, canities.* Est ornamentum et decus senectutis, IX, 206, 1 : *Fili, a juventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.* Sapientia decet principes, 293 2; 294, 1 : *Judex sapiens judicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit.* Sapientia et prudentia in principe maxime requiruntur, XI, 430, 1, 2 : *Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, princeps : neque fraudulentus appellabitur major.* Sapientia politica ad regimen principibus necessaria, 664, 2 : *Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam : omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam : omnes in viam suam declinaverunt.* Sapientia optima reipublicæ tutrix, *Job*, 341, 2. Sapientia et justitia imperia firmant et prolongant, VI, 364, 1 : *Propter hominis sapientiam, et horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.* Sapientia perfectis competit, V, 19, 2. Est ei a pueritia vacandum, IX, 206, 1. Ea est in juventute addiscenda, 672, 1, 2 : *Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?* Est vena sanguinis parvulis aperienda, 652, 2 : *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini.* Sapientia juvenum et pauperum quo præstet, VII, 184, 1 : *Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto, qui nescit prævidere in posterum.*

Sapientia est arripienda, V, 110, 1 : *Arripe illam, et exaltabit te : Glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.* Est ut sponsa amplectenda, 186, 1.

Primum est discenda quam docenda, 85, 1 : *Beatus homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia.* Ea tota perdiscenda, 57, 2. A doctore discenda, 109, 2 : *Principium sapientiæ, posside sapientiam; et in omni possessione tua, acquire prudentiam.* Sine doctore constructa, multis erroribus depressa tabescit, V, 541, 2 : *Qui altam facit domum suam, quærit ruinam : et qui evitat discere, incidet in mala.* Ejus doctores et discipuli, IX, 4, 1, 2. Melius ab antiquis quam a novis doctoribus addiscitur, 287, 1. *Vinum novum, amicus novus, veterascet, et cum suavitate bibes illud.* Ejus studio deditorum exempla, I, 647, 1 ; 651, 2. De ea ejusque studio encomia varia et laudes, 646, 2 et seq.

6° *Sapientiæ effectus et fructus varii.* Primo. *Sapientiæ effectus generaliter sumpti.* Ejus effectus sex, ii probantur exemplis variis, XII, 440, 1, 2 : *Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi sit lumen oculorum, et pax.* Alii ejusdem effectus, VII, 183, 2. Quæ bona ab ea ejus sectator consequatur, IX, 430, 2 : *Statuet casulam suam ad manus, et requiescent in casula illius bona per ævum.* Ejus utilitas, *ibid.* Ejus fructus externi et interni, V, 218, 2 : *Melior est enim fructus meus auro, et lapide pretioso, et genimina mea argento electo;* IX, 2, 2 ; 3, 1; 76, 2 : *Omnem domum illius implebit* (sapientia) *a generationibus, et receptacula a thesauris illius;* 207, 1 : *In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius;* 213, 2 : *In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem;* X, 304, 2 ; 305, 2, et seq. : *Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum; et ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ..... Collaudabunt multi sapientiam ejus, et usque in sæculum non delebitur.* Ejus fructus sunt nobilissimi, atque hi sunt quatuor, IX, 648, 1, 2 ; 649, 1, 2 : *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris : et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei.* Ejus fructus dulcissimus est. 633, 2. Quanta ejus dulcedo, 653, 2 : *Spiritus enim meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum ; memoria mea in generationes sæculorum.* Cur vocetur cibus et potus, 655, 1 : *Qui edunt me, adhuc esurient; et qui bibunt me, adhuc sitient.* Non satiat ea fruentem. *ibid.* et 2. Ejus fructus tamen appetitum satiat, 651, 2. Ejus pastio quam sit perfecta, IX, 437, 1 : *Cibabit illum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potabit illum.* Quæ ejus hæreditas, 653, 2.

Secundo. *Sapientia est prima est maxima felicitas,* IX, 299, 2 : *In manu Dei potestas hominis, et super faciem scribæ imponet hominem suum.* In ea sita est beatitudo, X, 548, 2 : *Beatus, qui in istis versatur bonis : qui ponit illa in corde suo, sapiens e[...] semper.* Sola tranquillitatem præstat, VI, 55, 1.

Tertio *Sapientia cultores suos præservat ne in peccatum cadant,* V, 61, 2 : *Custodiet rectorum salutem, proteget gradientes simpliciter.* Ejus cultor non confundetur in operibus suis, nec peccabit, IX, 657, 1 : *Qui audit me, non confundetur : et qui operantur in me, non peccabunt.* Quænam sint ejus compedes, IX, 211, 2 : *Injice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum.* Facit hominem moderatum, non libertinum, *ibid.* Sua disciplina omnia hominis membra, sensus et actiones constringit, 212, 1 : *Subjice humerum tuum, et porta illam, et ne acedieris vinculis illius.* Sapientia omnes animæ morbos curat vel lenit, 634, 1. Animum condit ad instar salis, XV, 153, 1. Fugat adulatores, 635, 2.

Quarto. *Sapientia reddit fortes ad quælibet ardua conficienda et sustinenda.* VI, 218, 2: *Vir sapiens, fortis est; et vir doctus, robustus et validus.* Sapientiæ fidelitas et fortitudo, IX, 73, 2. Dilatat animam, V, 575, 2 et seq. Qui sapientia pascitur, per eam fiet possessor cordis, et diligit animam suam, VI, 9, 1, 2 : *Qui tantum verba sectatur, nihil habebit : qui autem possessor est mentis, diligit animam suam; et custos prudentiæ inveniet bona.* Facit hominem iræ potentem et patientem. 11, 2 : *Doctrina viri per patientiam noscitur : et gloria ejus est iniqua prætergredi.* Omnia aspera dulcorat. 231, 2. Suas asseclas athletas fortes facit. IX, 635, 1, 2. Robur nobis dat. VIII, 270, 1 : *Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis.* Sapientia Abrahamum roboravit, 503, 1 : *Hæc et in consensu nequitiæ cum se nationes contulissent, scivit justum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit.* Ambulat cum suis in tentatione, IX, 157, 1, 2 : *Si crediderit ei, hæreditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius. Quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum.* Suos in bono confirmat et exaltat, 438, 1 ; 439, 1 : *Et firmabitur in illo, et non flectetur, et continebit illum, et non confundetur; et exaltabit illum apud proximos suos.* Cur auxilietur sapienti, VIII, 270, 1. Sapientiæ generositas, 466, 1 : *Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei.*

Quinto. *Sapientia prudentiam parit, et dirigit os sapientis, ut sapienter loquatur et agat;* V, 303, 1 : *Quasi per risum stultus operatur scelus : sapientia autem est viro prudentia;* 507, 1, 2 : *Cor sapientis erudiet os ejus, et labiis reddet gratiam.* Tria ejus officia, VIII, 492, 1, 2 : *Scit enim illa omnia et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia.* Est propria possessio sapientis, est ei in pretio, nec a quopiam ei invito potest auferri, 575, 1 : *Cor prudens possidebit sapientiam; et auris sapientium quærit doctrinam.* Eam sectans, sapientibus se adjungit,

557, 1, 2. Laboranti collaborat sapientia, VIII, 492, 1 : *Mitte illam de cælis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit, et mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te.* Reges illuminat et dirigit, V, 212, 1 : *Per me reges regnant, et legum conditores justa decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt justitiam.* Ejus ductum sequens, tutus incedet in operibus suis, VI, 387, 2 : *Qui confidit in corde suo, stultus est : qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.*

Sexto. *Sapientia suis affert gratiarum plenitudinem;* IX, 76, 1 : *Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.* Sapientia est instar fontis, V, 141, 2 : *Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui.* Ecclesiam semper sapientiæ et gratiæ aquis irrigat, IX, 664, 1. *Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum,* Quomodo sese per ejus angulos diffuderit, *ibid.* Se etiam ad remotissimas gentes extendit, 665, 2 : *Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum.* Quomodo dormientes et defunctos visitet, *ibid.* : *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino.* Amantes sui amat, spernentes spernit, V, 73, 2. Colentes se colit, 26, 2 : *Si sapiens fueris, tibimetipsi eris : si autem illusor, solus portabis malum.* Fideles et cultores suos assidue fovet, IX, 73, 1 : *Cum electis feminis graditur, et cum justis et fidelibus agnoscitur.* Suis cultoribus blanditur velut mater et sponsa, IX, 434, 1 et seq. : *Qui timet Deum, faciet bona : et qui continens est justitiæ, apprehendet illam, et obviabit illi quasi mater honorificata, et quasi mulier a virginitate suscipiet illum.* Suis clientibus dat cumulos gratiarum, et adversus quælibet mala tuetur, V, 110, 2 : *Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclyta proteget te.* Quomodo det gratiam faucibus, 94, 1 : *Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis : custodi legem atque consilium.* Qui ejus thesauri spirituales, IX, 80, 1 : *In thesauris sapientiæ intellectus, et scientiæ religiositas : execratio autem peccatoribus sapientia.* Suos cultores facit quasi sacerdotes mysticos, IX, 154, 1 : *Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto, et eos, qui diligunt illam, diligit idem.* Et reges, 156, 1 : *Qui audit illam, judicabit Gentes;* 215, 1 : *Decor enim vitæ est in illa, et vincula ejus alligatura salutaris.* Ei servire regnare est, 154, 2. Discipulos suos facit gloriosos, 78, 2 : *Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartietur : et gloriam tenentium se exaltat.* Suis dat gloriæ stolam, 440, 1 : *Adimplebit illum spiritu sapientiæ et intellectus, et stola gloriæ vestiet illum.* Ornat sapientes quasi aureus annulus, 572, 2 : *Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.* Dat eis triplicem coronam, V, 111, 1 : *Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclyta proteget te.* Eos coronat quasi diadema, 430, 1 : *Corona sapientium, divitiæ eorum : fatuitas stultorum, imprudentia,* 442, 1 : Sapientia conciliat suis sectatoribus honorem et opes, X, 263, 1 : *Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt.* Veras opes homini affert, 568, 1, 2 : *Assumite disciplinam in multo numero argenti, et copiosum aurum possidete in ea.* Sapientia triplici domus ædificatur, VI, 216, 1, 2 : *Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur.* Parit opes et fruges, cum stulto fit ardua, 219, 1 : *Vir sapiens, fortis est : et vir doctus, robustus et validus.* Sapientia artes mechanicas regit, X, 288, 2 : *Sapientia scribæ in tempore vacuitatis : et qui minoratur actu, sapientiam percipiet : qua sapientia replebitur qui tenet aratrum, et qui gloriatur in jaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio ejus in filiis taurorum.*

Sapientia est lignum vitæ, cur, V, 91, 1 : *Lignum vitæ est his qui apprehenderint eam ; et qui tenuerit eam, beatus;* IX, 437, 1. Est fons vitæ illam possidenti, V, 506, 2 : *Fons vitæ eruditio possidentis : doctrina stultorum fatuitas.* Ipsa sanitatis mater est, IX, 77, 2 : *Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem et salutis fructum.* Triplicem vitam homini tribuit, VII, 257, 2 : *Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia; hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.* In senio dat spem adipiscendæ felicitatis, VI, 232, 2 ; *Quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit.* Vitam gratiæ et gloriæ suis clientibus inspirat, hinc similis est pellicano, IX, 150, 1 : *Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et præibit in via justitiæ.* Doctrinam vitalem et vivificam aspirat, *ibid.* Est suprema et prima vita, 151, 2. Via est ad gloriam, 153, 2 : *Qui tenuerint illam, vitam hæreditabunt, et quo introibit, benedicet Deus.* Ducit ad visionem et cognitionem Dei, 211, 1 : *Quibus autem cognita est* (sapientia), *permanet usque ad conspectum Dei.* Suis dat gaudium et nomen æternum, 440, 2 : *Jucunditatem et exultationem thesaurizabit super illum, et nomine æterno hæreditabit illum.*

7° *Sapientiæ symbola et figuræ.* Diversis in Scriptura metaphoris nominatur, IX, 209, 1. Sapientia spiritualis cuinam similis sit, VII, 114, 1. Ejus visio et imago corporea, IX, 68, 2. Ejus emblema, VII, 413, 1. Ejus symbolum est pectus, II, 46, 1. Symbolice in mulieri forti describitur, VI, 488, 2. Cur sponsa carnali confertur, eique præfertur, 477, 1. Cervo et hinnulo comparatur, V, 147, 2. Luci assimilatur, IX, 665, 2. Est quasi vapor, cur, VIII, 449, 2. Item candor, 452, 2. Sapientiæ nidi mystici qui sint, V, 501, 2. Sapientia cum ferro laboriose exacuto comparatur, VII, 343, 1. Ejus symbolum

est sal, VIII, 281, 2 ; XVIII, 201, 2. Item mel, XI, 202, 1, 2. Palmæ assimilatur, IX, 636, 1. Item rosæ, 637, 2. Item olivæ, 641, 2. Item platano, 641, 2. Aspalatho quoque, 642, 2 ; 643, 1. Item cinnamomo et balsamo, 644, 1, 2 et seq. Est thymiama Deo et hominibus acceptissimum, 646, 1. Thuris virtutes ei applicantur, 647, 1. Item terebinthi, *ibid.*, 2. Ejus honor et decor sunt ejus propagines, 647, 2 et seq. Similis est viti, 648, 1, 2. Comparatur rivo, cur, VIII, 451, 451, 2. Comparatur aquæ fluminis, mari, IX, 58, 1. Est similis quatuor fluviis Paradisi, 659. Cur Nilo comparetur, 660, 2. In quo sit aquæ similis, 661, 2. Vino et musicæ confertur, X, 335, 1, 2 ; 558, 2 ; 560, 1. Sapientia sanctorum cur dicatur aurum ignitum, XXI, 84, 2.

8° *Quibus mediis et modis sapientia paretur.* Primo. *Sapientia paranda est studio et oratione*, V, 61, 2 : *Dominus dat sapientiam, et ex ore ejus prudentia et scientia.* A Deo speranda et postulanda, 76, 2 : *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiæ tuæ.* A Deo accipienda, *Job*, 623, 1 ; 636, 2 : *Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed, ut video, spiritus est in hominibus, et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligunt justitiam.* Cœlitus petenda est, 554, 1 ; 623, 2. Hanc præ reliquis donis a Deo est postulanda, et ab eo solo, XX, 33, 2 ; 34, 1 : *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluenter, et non improperat, et dabitur ei.* A Deo per creationem petenda est, II, 173, 1 ; X, 303, 1, 2 : *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur.*

Secundo. *Ad eam parandam magno labore et robore opus est*, VI, 49, 1 : *Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud*, IX, 210, 2. Paranda est sapientia, sicut parantur fruges et messis per agriculturam, 206, 1, 2 : *Quasi is qui arat, et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius.* Paratur diligenter audiendo et studiose meditando, V, 575, 1 : *Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium quærit doctrinam.* Tria ad sapientiam requiruntur, cor avidum, auris docilis, manus operans, IX, 137, 2 : *Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam*; 213, 1, 2 : *Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam*; 216, 1, 2 : *Fili, si attenderis mihi, disces; et si accommodaveris animum tuum sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam, et si dilexeris audire, sapiens eris*; 218, 2 : *Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto; et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.* In otio comparanda est, X, 286, 1 : *Sapientia scribæ in tempore vacuitatis, et qui minoratur actu, sapientiam percipiet.* Ejus otium est negotiosum, *ibid.* Ei in otio vacandum, 287, 1, 288, 1. Sed activus eam percipiet, 287, 1. Studioso sapientiæ quid exquirendum, 299, 2 : *Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in Prophetis vacabit*; 300, 2 : *Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit*; 301, 1, 2 : *Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conservabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu præsidis apparebit*; 302, 1, 2 : *In terram alienigenarum gentium pertransiet : bona enim et mala in hominibus tentabit*; 559, 1, 2 : *A juventute investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam, et excepi illam. Multam inveni in meipso sapientiam, et multum profeci in ea.* Non datur nisi magnis, 304, 2. Ad eam quadraginta et octo gradibus ascenditur, IX, 210, 2. Ejus cultura totum vitæ laborem deposcit, 206, 2.

Tertio. *Sapientia invenitur in cognitione sui et in vitæ puritate et temperantia*, VI, 423, 1 : *Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum*; X, 563, 1 : *Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inveni eam*; 563, 1 : *Possedi cum ipsa cor ab initio : propterea non derelinquar.* Studioso sapientiæ abstrahendum est a vino cæterisque carnis voluptatibus, VII, 92, 1 : *Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum : quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ.* Sapientia malevolum fugit, VIII, 279, 1 : *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Ex temperantia nascitur, VI, 45, 1 : *Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur, non erit sapiens.* Nascitur etiam ex patientia, 11, 2 ; 12, 2 : *Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria ejus est iniqua prætergredi.* Sapit et gustat adversa, 14, 1. Sapientia discitur in domo luctus, VII, 244, 2 : *Cor sapientium ubi tristitia est, cor et stultorum ubi lætitia.*

Quarto. *Sapientia magis praxi quam cognitione apprehenditur*, IX, 433, 1 : *Qui timet Deum, faciet bona, et qui continens est justitiæ, apprehendet illam.* Usu et eruditione in puero crescit, VI, 51, 1 : *Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.* Eam possidere est principium ejus, V, 108, 2 : *Principium sapientiæ, posside sapientiam : et in omni possessione tua, acquire prudentiam.*

Quinto. *Sapientiæ acquisitio facilis est duplici de causa*, X, 558, 2. Ejus tamen perfectio difficilis est, *ibid.* Carnalibus videtur aspera et impossibilis, IX, 207, 2 : *Quam aspera est nimium sapien-*

tia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors! Paucis nota est, 210, 1 : *Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est ejus, et non est multis manifesta.* Ejus duo sunt munia, eam habere et proferre poscit eloquentiam, V, 505, 2. *Qui sapiens est corde appellabitur prudens; et qui dulcis eloquio, majora percipiet.*

Sexto. *In sapientia percipienda modus est adhibendus*, VI, 274, 1, 2 : *Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.* Sapientia nimia in stultitiam degenerat, VII, 266, 2 : *Noli esse justus multum : neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.* Sapientiæ defectus, IX, 431, 1.

9° *Sapientia quomodo amittatur.* Sapientia quibus et in quibus obtundatur, VII, 184, 1. Quandonam a nobis longius recedat, 273, 2. Sapientia vana translata est ad eos bene illa utentes, XI, 408, 1.

III. Sapientia humana et mundana. Sapientia humana divinæ collata potius est insipientia : divinæ voluntati, illa subservit, VI, 129, 1, 2 : *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Sapientiæ humanæ vanitas, VII, 137, 1, 2. Nulla sapientia impii Deo resistere valet, VI, 129, 1, 2. Sapientia humana instar lucatæ meretricis est, V, 130, 1, 2. Sapientiæ opinione se oblectare nefas est et stultum, VI, 10, 2, Ei præsidens, stultus est, 387, 2 : *Qui confidit in corde suo, stultus est : qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.* Sapientiam humanam quomodo et in quibus stultam Deus ostenderit, XVIII, 254, 1 : *Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi?* Ea inferior est spirituali, 265, 2 : *Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, quia spiritualiter examinantur. Spiritualis autem judicat omnia.* Hæreticorum et paganorum est propria, 253, 1 : *Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare : non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi.* Sapientiam humanam habuit Paulus, sed ea uti noluit, 260, 1 : *Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi.* Sapientia terrena quæ dicatur, XX, 162, 2 : *Non enim est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.* Quæ animalis, item diabolica, *ibid.* et seq.

SAPIENTIÆ liber. *Sapientiæ* liber cujus sit auctoritatis, V, 2, 1. *Sapientiæ* liber est canonica Scriptura, VIII, 261, 1. Non est primæ sed secundæ classis S. Scripturæ, *ibid.*, 2. An Salomon sit auctor hujus libri, 262, 1. Respondetur negative, *ibid.*, 2. An auctor Jesus Sirach, 263, 2. An Philo novus, 264, 1. An Philo priscus, *ibid.*, 2. Incertus auctor *Sapientiæ*, 265, 1. Scriptus hic liber sub tempus Alexandri Magni, *ibid.* Argumentum libri, *ibid.*, 2. Tres libri partes, 266, 2. Scopus duplex libri, 267, 2. Versio *Sapientiæ* non est S. Hieronymi, 268, 2. Hujus libri commentatores, *ibid.* *Sapientiæ* nomine dicuntur omnes libri Salomonis, et maxime *Proverbia*, V, 5.

SAPO. Sapo mixtus aceto vestes non purgat sed maculat, VI, 281, 1.

SAPONARIA. Saponariæ herbæ quis sit usus, XIV, 591, 1.

SAPOR. Saporem non habent odorata, VI, 339, 1. Sapor salsus et amarus quomodo fiat, X, 408, 2.

SAPOR rex Persarum. Saporis superbia, I, 508, 2. Sapor solis fratrem se appellabat, XXI, 340, 2. Saporis regis gestamen, arietinum caput aureum, XIII, 400, 1, 2. Sapor Aureliano imperatore pro scabello utebatur equum conscensurus, XII, 451, 1 ; XIII, 420, 1 ; XIV, 211, 1 ; XV, 486, 1 ; XVII, 101, 2.

SAPPHIRUS. 1° Sapphirus qualis lapis sit, I, 629, 2 ; VIII, 132, 1 ; *Job*, 548, 2. Sapphirus gemma unde dicatur, describitur, cœli speciem præ se fert, XXI, 385, 1. Olim opaca fuit, estque species lapidis lazuli, *ibid.* Ejus apud veteres dignitas, pretium, vires et virtutes, *ibid.* et seqq. An eadem cum hyacintho, 385, 2 ; 395, 1. Sapphirum mittit Pontifex recens creatis Cardinalibus, 385, 2.

2° Sapphirus tropologice quid, I, 629, 1, 2 ; 549, 1. Quid anagogice, quid allegorice, I, 629, 2. Sapphirus gemma in rationali pontificis significat Nephthalim, et S. Andream ob cœlestem fortitudinem, 682, 1. Sapphirus gemma gratiam et amorem conciliat, V, 530, 1. Cur pueris appenderetur, estque Dei symbolum, 94, 2. Sapphirus cœli similitudinem refert, ut cœlestem conversationem repræsentet, XI, 644, 2. Sapphirus gemma aeris est coloris, aeriis punctis micans significat nobilitatem et splendorem divinæ majestatis nobis invisibilem, XII, 494, 1.

SAPPIR. Sappir capi potest primo ut appellativum, deinde ut nomen proprium urbis, XIV, 72, 2. Sappir urbs quæ sit, ejus descriptio, *ibid.*

SAPRICIUS. Sapricius inimico Nicephoro reconciliari nolens palmam martyrii amisit, quam Nicephorus adeptus est, VI, 236, 2 ; X, 46, 2 ; XV, 193, 1.

SARA uxor Abrahæ. 1° Saræ raptus a rege Abimelech, ejusque pulchritudo et bona dispositio, I, 235, 1, 2. Quo sensu vocetur soror Abrahæ, 236, 2. Ejus fides et pietas, 207, 2. Aliæ ejusdem virtutes, *ibid.* Cur ante dicta Sarai, vocata fuerit Sara, 216, 2. Duo impedimenta conceptionis fide superavit, XIX, 477, 1. Et tamen risit, *ibid.* Sara coluit Abrahamum : ejus nomina, XX, 317, 1. Quod Agar e domo ejici petierit, Deo fuit gratum, XVIII, 560, 1. Quoto anno ætatis mortua, et ejus sepultura, I, 251, 1, 2.

2° Sara pariens Isaac est beatæ Mariæ typus, I, 239, 1. Sara Ecclesiam repræsentat, Synagogam Agar, XI, 641, 1 ; XVIII, 558, 1.

SARA Tobiæ junioris uxor. Sara hebraice idem est quod dominans et domina, IV, 279, 2. Quam ægre tulerit convicia ei ab ancilla objecta, 280, 1, 2. Oratione triduana quid impetrarit a Deo, *ibid.*, 2. Ejus continentia et puritas, 280, 2 ; 281, 1. An As-

modæum incubum habuerit, 294, 1. Cur eam tot sponsi ambierint, nec posteriores exemplo priorum sapuerint, 296, 1, 2.

SARABELLA. Sarabella sunt braccæ et femorum tegmenta, XIII, 51, 2.

SARACENISMUS. Saracenismus est ultima, publica et generalis Ecclesiæ persecutio, XXI, 146, 1, 2 : 350, 2; 353, 1. Putatur duraturus usque ad Antichristum, 145, 2; 146, 2. Quam multis fuerit noxius, eum dæmones promoverunt, 145, 2. Quamdiu is durabit, 146, 2; 350, 2 (*Vide* MAHOMETISMUS).

SARACENI. Saraceni et Agareni unde dicti, I, 209, 1; XII, 313, 1. Saraceni iidem sunt qui Agareni et Cedareni, XII, 313, 1. Juxta aures comam suam attondebant, 314, 1. Quo ætatis anno se circumcidant, I, 218, 2. Nudipedes hodie templa sua ingrediuntur, 454, 2 : 715, 2. Colunt Veneris stellam, eamque vocant *Cubar*, XI, 289, 1; XVII, 177, 1. Se in aqua Siloe lavantes fœtorem hircinum quem habent, mitigant, 516, 1. In honore habent aquam Siloe, et cur, XVI, 461, 2. Saraceni an denotentur per equos varios, XIV, 428, 2. Cur per equum pallidum repræsententur, XXI, 145, 1. Eorum potentia Christianorum desidia crescit, XXI, 145, 2. Saracenorum irruptiones in imperium Romanum sub Heraclio imperatore portendit cometes, XII, 653, 2. Saracenorum Constantinopolim vexantium fames et punitio, XI, 594, 1.

SARAIAS. Saraias quomodo dicatur princeps prophetiæ et quietis, XII, 332, 2. Missus a Jeremia in Babylonem cum prophetia, 333, 1. Cur eam in Euphratem projecerit, *ibid.* et 2. Saraias pontifex occisus est a Nabuchodonosor, fuit pater Esdræ et Josedech, IV, 200, 2; 202, 2; XIV, 319, 1, 2.

SARASAR. Sarasar et Rogommelech quærentes de jejunio quales fuerint, XIV, 438, 1, 2.

SARCASMUS. Sarcasmus Prophetis minoribus frequens, XIII, 238, 2.

SARCINA. Sarcina peccatorum quam sit gravis, XVIII, 573, 1 (*Vide* PECCATUM).

SARDANAPALUS. Sardanapalus Assyriæ rex an sit idem qui Asarhaddon, XIV, 173, 1. Proprium nomen ejus est Tonosconleros, 24, 1. Fuit hominum mollissimus, 24, 1; 52, 2. Ejus effeminatio, 580, 1. Inter concubinas purpuram nevit, VI, 496, 2. Ejus pecuina vita, XI, 339, 1, 2. Ejus nomen abiit in proverbium, hominemque mollem significat, XIV, 24, 1. Quando vixerit, 173, 1. Quando regnaverit, 24, 1. Regnavit in Ninive, cum eo profectus est Jonas, 52, 2. Ad prædicationem Jonæ pœnitentiam egit, at postea cum suis ad vomitum rediit, 53, 1. In pœnitentia sacco indutus est, *ibid.* Cur ab Arbace Mediæ præfecto obsessus, IV, 314, 2. Cur e Paphlagonia militem collegerit, XIV, 18, 1. Filios suos in Paphlagoniam misit ut hostem effugerent, IV, 317, 2. Sardanapalus ob luxum et ignaviam imperio Assyriorum excidit, V, 369, 1; XIV, 24, 1. In eo concidit ex parte monarchia Assyriorum : sed postea rursus restituta fuit, XIV, 52, 2.

SARDI. Sardi quid in otiosos statuerint, XXI, 82, 1.

SARDIS. Sardis fuit urbs Lydiæ, Crœsi regis Lydorum regia, XXI, 64, 1.

SARDIUS. 1° Sardius quæ sit gemma, ut ubi nascatur, ejus descriptio et virtutes, XXI, 390, 2 et seq. Sardius gemma rubet ut aurum, VI, 264, 2.

2° Sardius lapis in rationali pontificis significat Ruben et S. Bartholomæum, ob martyrium, I, 681, 1. Ejus natura Dei justitia et terror repræsentantur, XXI, 95, 2. Huic sermo sapiens comparatur, VI, 266, 2.

SARDOA. Sardoa herba ridere facit in dolore, IX, 193, 2. Sardoa herba si comedatur vel potetur, mentem adimit, labiisque contractus risus speciem præbet, atque inde dicitur sardonius risus, XIII, 238, 2; 583, 2.

SARDONYX. Sardonyx gemma describitur, unde nomen habeat, ejus descriptio et virtutes, XXI, 390, 1.

SAREPHTANA vidua. Sarephtana vidua, gentilis erat, sed pia III, 643, 2. Duo ligna quæ collegit crucem Christi significant, 644, 1. Panis subcinericius quem coxit, satisfactionem pœnitentium designat, *ibid.* Ejus laudes, *ibid.* et 2. Farinæ additionem meretur, *ibid.*, 2. Ejus filius ægrotare permittitur ad gloriam Eliæ, 645, 1. Ejus humilitas et spiritus pœnitentiæ, *ibid.*, 2. Ejus filius est primus resuscitatus, 647, 2.

SAREPHTA. Sarephta idem est quod conflatorium, unde sic dicta, II, 532, 2; VI, 429, 2; XIV, 20, 1. Sarephta Sidoniorum quæ sit, XIV, 17, 2. Sarephta cur dicatur Gallia, *ibid.*

SARETSER. Saretser an sit nomen officii, XIV, 4, 1.

SARION. Sarion idem est qui mons Hermon, XII 693, 1.

SARMENTA. Sarmenta proprie quid sint, XVII, 436, 1.

SARMENTITII. Sarmentitii cur primi Christiani dicti sint, XIX, 180, 1.

SARON. Saron quæ sit urbs, et quæ in ea gesta, XVII, 146, 1. Saron pro quolibet loco fertili capitur, XI, 748, 1.

SARRANA. Sarrana purpura principium vestis, XI, 346, 1.

SARSUR. Sarsur est animal in Syria, parvulum ut locusta; quomodo ab eo differat; est duplex, ejus forma, color, strepitus, XIII, 480, 2.

SARTAGO. Sartago ferrea quam sumit Ezechiel, mystice est ferrea Dei sententia in duros Judæos, et eos igne frigendos significat etiam, XII, 532, 1. Significat firmum Dei decretum de Juda evertendo, XIII, 613, 1. Symbolice zelum denotat, XII, 532, 2; XVIII, 498, 1.

SARUG. Sarug inventor artis pictoriæ et statuariæ, I, 179, 2; VIII, 56 2.

SASSABASAR. Sassabasar idem est qui Zorobabel, IV, 207, 2.

SATAGERE. *Satagere* quid proprie latine sonet, IX, 130, 1; XIV, 102, 1. Satagere quis dicatur, XX, 420, 1.

SATANAS. Satanæ quod sit etymon, et quid proprie significet, XVII, 146, 1. Satan idem est quod adversarius; ita vocatur diabolus, qui fidelibus ubique et summe adversatur, XIV, 381, 1. Cur stet a dextris Jesu pontificis, *ibid.* et 2. Non sic eum primum vocavit Christus cum ab eo tentaretur, XVII, 146, 1 (*Vide* DÆMON).

SATAR. *Satar* est recipere, etc.

SATELLITES. Satellites Antichristi qui sint, XIX, 163, 2.

SATIARI, SATIETAS. 1° Satiari et esurire quomodo quis possit, XIX, 66, 1. Citra satietatem semper edendum, X, 266, 1. Id sanum est, 128, 2.

2° Satietas tertius est contemplationis gradus, VII, 491, 1.

SATISFACTIO. 1° *Satisfactio Christi.* Satisfactio Christi quam sit copiosa, XI, 489, 2 : *Loquimini ad cor Jerusalem, et advocate eam : quoniam completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius : suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Satisfactio Christi non impedit quominus nos peccatis nostris satisfacere debeamus, XIV, 167, 2 : *Quid cogitatis contra Dominum? Consummationem ipse faciet : non consurget duplex tribulatio.* Inter satisfactionem Christi et nostram, quod sit discrimen, 167, 1 (*Vide* JESUS CHRISTUS, cap. VI, art. II, § VI).

2° *Satisfactio hominum pro peccatis suis.* Satisfactio pœnitentiæ in Scriptura aliquando per judicium significatur, XIV, 133, 1 : *Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te : Utique facere judicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Satisfactio pro peccatis per eleemosynas contra Calvinum adstruitur, XIII, 61, 1, 2 : *Quamobrem, rex, consilium meum placeat tibi. et peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum.* Satisfactio ut valeat, debet in gratia et charitate fieri, X, 206, 2 : *Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum : nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis* Satisfactiones suas sancti aliis applicare possunt, XIX, 80, 2 : *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia* (Vide PŒNITENTIA).

Satisfactio Jasonis Thessalonicæ pro Paulo quæ sit, XVIII, 318, 1.

SATIUS. Satius est nunquam fuisse, quam damnari, VIII, 164, 2 (*Vide* DAMNATIO, DAMNATI).

SATRAPA. Satrapa unde dicatur, XIII, 39, 2.

SATUM. 1° Satum mensura quæ apud Hebræos esset, I, 222, 1; XV, 330, 2. Satum erat tertia pars ephi, id est unus modius Italicus, I, 222, 1; XIII, 626, 2; XV, 330, 2.

2° Tria sata farinæ quid mystice, symbolice, allegorice et anagogice significent, XV, 331, 1.

SATURITAS. Saturitas parit ciborum fastidium, VI, 334, 2 : *Anima saturata calcabit favum, et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.* Saturitas somnum impedit, *Job*, 435, 2 : *Cum satiatus fuerit, arctabitur : æstuabit, et omnis dolor irruet super eum.* Saturitas somnum prohibens et impediens, quæ sit, VII, 213, 2 : *Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat : saturitas autem divitis non sinit eum dormire.* E saturitate ventris quæ mala sequantur, XII, 619, 1. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ..... superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus, et manum egeno et pauperi non porrigebant.* Saturitas facit servos insolentes, VI, 457, 1 : *Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere : per servum, cum regnaverit; per stultum, cum saturatus fuerit cibo; per odiosam mulierem, cum in matrimonio fuerit assumpta, et per ancillam, cum fuerit hæres dominæ suæ.*

Saturitas capitur pro abundantia, V, 82, 1 : *Et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia redundabunt.* Ea datur a timore Dei, VI, 35, 3 : *Timor Domini ad vitam : et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima.*

SATURNINUS. Saturninus tempore apostolorum vixit, XIX, 224, 1. Ponebat angelos quasi minores deos, 94, 2. Somniavit mundum ab angelis esse creatum, XXI, 19, 2. Animatis abstinuit, XIX, 224, 1. Ejus hæresin impugnat Apostolus, Epist. *ad Ephes.*, *ad Coloss.*, *ad Timoth.*, XVIII, 19.

SATURNUS. Saturnus et Jupiter an et quando vixerint, VIII, 568, 1. Saturnus cur senex pingatur, XIII, 92, 1. Unde dicatur *Cronos*, *ibid.* Saturnus est Moloch, ei pueri et amicissimi, præsertim in gravi aliqua necessitate, immolabantur, XII, 71, 1.

SATURUS (S.). S. Saturi procuratoris Hunnerici regis ariani heroica fortitudo contra Hunnericum, XV, 276, 2. Quid ei responderit, IV, 276, 2. Uxorem amoris postposuit divino ad arianismum sollicitatus, I, 102, 2. Generose paupertatem et exilium pertulit, XIX, 463, 2.

SATYRUS (S.) martyr. S. Satyrus martyr quo viso ad martyrium sit animatus, XII, 809, 2.

SATYRUS. Satyrus frater S. Ambrosii quam simplex et sincerus esset, V, 329, 2. Parcus et sobrius erat, 114, 2. Per Eucharistiam ad collum appensam naufragium evasit, XIV, 471, 1; XVI, 405, 2.

SAUL. 1° Saül cur vocetur Æthiops, XIII, 640, 2. Fuit insigni corporis forma et vir probus, III, 309, 2. Fuit procerus et quasi gigas, 319, 1. Melior singulis e populo, *ibid.* Nihil unquam de regno cogitarat, 311, 1. Ejus humilitas regnum meruit, *ibid.* Humilis cum esset, ad regnum evectus est, XX, 45, 2. Mutatur in alium virum, III, 317, 1. In po-

riculis belli monetur se recipere in Galgala, 316, 2; 317, 1. Quomodo in Galgala constitutus sit rex, X, 476, 2; 477, 1. De regno silet præ modestia ut secretum suum servet, et ne sibi invidiam conciliet, III, 318, 1. Non ex humano affectu a Samuele constitutus est rex, 318, 2. Præ humilitate fugit regnum, 319, 1. Publice unctus est et rex declaratus, *ibid.*, 2. Saül typus Christi tripliciter, 309, 1, 319, 1. Rex et arator fuit, 321, 2. Quamdiu Samuelis monita secutus est, bonus fuit; eis neglectis, reprobus, 322, 2. Insignior Samuele fuit, non sanctior, *ibid.* Boves minatur se occisurum, non homines, ut regnum auspicetur a clementia, *ibid.* Ejus prudentia et celeritas, 325, 1. Pro tertia vice unctus fuit in regem in Galgalis, *ibid.*, 2.

2° Miserandi lapsus Saül quæ causa fuit, III, 309, 2 et seq. Peccavit non expectando Samuelem usque ad finem diei septimæ, 335, 2; 336, 1. Ejus præcipitatio, *ibid.* Peccatum auxit se excusando, 336, 2. Peccatum nolens agnoscere, iram Dei incurrit, VI, 374, 2 et seq. Ipsi et posteri ejus fuissent reges, si Deo obedientes fuissent, III, 337, 1. Mansit rex tota vita sua, 337, 2, 360, 1. Quot annis regnaverit, 332, 2. An quadraginta annis imperarit, XVII, 281, 1. Propter inobedientiam regno privatur, III, 337, 2; 360, 2. Saül jejunium indicens dum Philistæos insequitur, ab aliquibus laudatur, ab aliquibus arguitur, 347, 1. Sed etsi hæc lex de jejunio fuerit dura, fuit tamen justa, *ibid.* et 2. Saül hactenus vir pius et bonus, posthæc graviter inobedientia peccavit, *ibid.* Juramentum ejus de occidendo eo qui causa fuit silentii Dei arguitur ab aliquibus, ab aliis laudatur, 349, 2. Dicendum est fuisse incautum, *ibid.* Saül multa jurando deliquit, IX, 600, 2. Morti addicens Jonatham, a peccato excusatur, III, 351, 2. Ejus felicitas bellica, *ibid.* De ejus bello cum Agag prophetat Balaam, II, 329, 2. Regi Agag pepercit vel ex superbia, vel ex avaritia, vel ex humana commiseratione, III, 356, 1. Ejus secunda inobedientia, *ibid.* Miserandus lapsus, *ibid.* et 2. Si pœnituisset, gratia ei fuisset reddita, non tamen regnum, 357, 1. Samueli adulatur, *ibid.* Avaritiam suam velat specie religionis, *ibid.* Tenacia judicii eum perdidit, *ibid.*, 2. Inobedientiam auget eam excusando, *ibid.* Pœnitentia ejus non fuit seria, sed humana, 360, 1, 2. Probabiliter anno septimo regni lapsus est, 361, 2. Spiritus fortitudinis ab eo recedit, 367, 2. Possidetur a dæmone corporaliter, 368, 1. Cithara Davidis partim naturaliter, partim supernaturaliter curatur, 369, 1, 2. A dæmone liberatus fuit per citharizationem David, sed mox iterum possessus, 371, 1. Saül invidia transversum actus ob Davidis victoriam de Goliath, III, 381, 1; XVI, 189, 2. Timet sibi a Davide de regno, III, 381, 1. Saül ira æstuans, velut energumenus fuit, V, 498, 1. Prophetat ut solent energumeni, III, 381, 2. Non curatur per psalterium Davidis, quia permanens in peccato invidiæ, 382, 1. Ejus ingratitudo in Davidem, *ibid.* Septies eum est persecutus, *ibid.* Davidem amovet ab aula, 382, 2. Eum chiliarcham creat, sperans in bello occidendum, 383, 1. In pejus proficit, *ibid.* Insidiose despondet filiam Davidi pro centum præputiis, 384, 2. Quia per se non potuit, per alios occidere Davidem nititur, 386, 1. Ejus inconstantia, 387, 1. Vult Davidem coram se occidi, idque per sententiam judicis, *ibid.* Prophetans non omnino omnibus vestibus nudavit se, sed tantum regiis, 388, 2. Quo sensu dictus propheta, XI, 48, 2; XVIII, 353, 1; 387, 1. In terram cecidit Deum adorando, III, 388, 2. Ejus crudelitas major aliis peccatis, 401, 2 et seq. Suam ipsius damnat malitiam et ingratitudinem, 410, 2. Davidem regnaturum colligit, quod videat eum Deo esse curæ, 411, 1. Se Davidi submittit, *ibid.* Immittit ei Deus soporem, 420, 2. Davidi insidias struens, in hujus tandem manus incidit, VI, 323, 1. Seipsum occidit, III, 430, 1. Idque justo Dei judicio, *ibid.* Hoc Rabbini laudant, *ibid.* Sed hoc damnat fides orthodoxa, *ibid.*, 2. Potissima ratio occisionis et mortis accelerationis est Pythonissam consuluisse, *ibid.*, 2. Quare Pythonissam consuluerit, X, 479, 2. An ei verus Samuel post mortem apparuerit, *ibid.* Pro anima ejus viri Jabes Galaad septem diebus jejunarunt, III, 432, 2. Saül damnatus videtur, III, 431, 1; X, 480, 2. Saül familia extincta ob Gabaonitas præter fœdus violatos, XII, 271, 1.

SAULUS. Saulus unde sic dictus, comparatur cum rege Saül, inferno comparatur, item fluctui inquieto, XVII, 208, 1 (*Vide reliqua in* Paulus).

SAVINUS (S.) S. Savinus martyr in tormentis exultabat, IX, 68, 1. SS. Savinus et Cyprianus martyres super rotas extensi canebant, XV, 620, 1.

SAXONES. Saxones olim quas pœnas in adulteros statuerint, I, 348, 1. Saxones fœdifragi quas Carolo Magno pœnas dederint, XII, 271, 1.

SAXUM. Saxa sunt in agris, quod ossa in homine, XIII, 452, 2. Saxa tortis alligabantur in catasta, VI, 81, 1.

SCABA. Scaba est Arabia, XI, 703, 2.

SCABATS. *Scabats* hebraice quid significet, III, 434, 1, 2.

SCABELLUM. Scabellum Dei erat arca et templum, sedes ejus propitiatorium, XII, 369, 1; XIX, 435, 2. Scabellum solii Dei crystallinum quid mystice designet, XII, 511, 1.

SCABIES. Scabies cur appropinquantes inficiat, IX, 383, 2.

SCALA. 1° Scalæ Jacob an Deus superne incubuerit, an inferne ad eam steterit, I, 285, 2; XXI, 93, 1. Quid ea allegorice, tropologice et symbolice denotet, 286, 2; 287, 1, 2 (*Vide* Jacob). Scala Jacob Christi genealogiæ et generationum symbolum est, XV, 53, 2; XVI, 99, 2.

2° Scala peccantium quæ eos in infernum deducat, V, 562, 2. E contra scala justorum in cœlum, *ibid.*

3° Scala cœli qui locus Romæ, et unde dictus, XVIII, 13, 1.

SCALIGER. Scaligeri sententia fabricam templi intermissam fuisse usque ad secundum annum Darii Nothi refutatur, IV, 215, 1, 2.

SCANDALIZARE, SCANDALOSUS, SCANDALUM. 1° *Scandalum quid proprie sit, et unde vox formetur*; IX, 225, 2; X, 114, 2; XVIII, 232, 1: *Hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum*; XX, 541, 1: *Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, et scandalum in eo non est.* Scandalizandi modi sunt varii, XV, 401, 2. Quomodo crescat scandalum, XVIII, 326, 2 et seq.

2° *Scandalum est inevitabile.* Quomodo necesse sit fieri scandala, XV, 402, 1: *Væ mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala: verumtamen væ homini illi per quem scandalum venit.* Scandala etiam in monasteriis possunt accidere, quod exemplo Judæ probatur, XVI, 505, 2.

3° *Scandali gravitas*, III, 482, 2: *Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum. Verumtamen, quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur.* Scandalorum quanta malitia, XVII, 211, 1: *Et cadens in terram* (Saulus) *audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris?* Scandalizans alium in Christum peccat, XVIII, 326, 2: *Sic peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* Scandalizantes alium, Christum dissolvunt, XX, 588, 2: *Omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est.* Scandalum est causa blasphemiæ in Deum, XVIII, 233, 1: *Si enim propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum.* Scandalum tam activum quam passivum multos deperdit, XV, 401, 2 et seq.; 700, 2. Scandalizantes pusillos homicidæ sunt animarum, XIII, 547, 1, 2: *Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, et super quatuor non convertam eum: eo quod dissecuerit prægnantes Galaad, ad dilatandum terminum suum.* Scandalum mulierum Moab quam se extenderit de Setim usque ad Galgalam, XIV, 131, 2.

4° *Scandali punitio.* Scandalosa peccata punit Deus, III, 633, 1, 2. Scandalum dans aliis, vindictam Dei sentiet, 147, 2: *Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga iræ suæ consummabitur.* Scandalizantium parvulum castigatio, XV, 401, 1: *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris.* Eis æternum damnationis væ intentatur, 401, 1. Scandalum est et a judice puniendum, VI, 396, 1.

5° *Scandalum vitandum et cavendum*, XVIII, 232, 2; 328, 1. Maxime in comestione idolothytorum, 323, 1 et seq.; 349, 2: *Si quis autem dixerit: Hoc immolatum est idolis, nolite manducare, propter illum qui indicavit.* Scandala quælibet exemplo S. Pauli vitanda, XVII, 36, 2. Scandalum ipsi judici cavendum, IX, 225, 2: *Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in æquitate tua.* Scandala et scandalosos de Ecclesia tollere conentur Ecclesiæ prælati, XVIII, 286, 1: *Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens, eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu, tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* Scandalum tibi dantes amici, familiares, cognati, abscindendi et deserendi sunt, XV, 166, 1, 2: *Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te*, etc. Scandalum sancti non habent, XX, 541, 1. Scandalum proximi Jobum maxime urebat, *Job*, 77, 1. Et etiam S. Paulum, XVIII, 498, 1, 2: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?*

6° *Scandalum pusillorum, stultorum et pharisæorum.* Scandalum pusillorum et pharisæorum activum et passivum, *Psalm.* II, 332, 2. Christi humilis conversatio et abjectio multos scandalizabat, XV, 289, 2: *Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Cur scandalum pharisæorum parum curandum, 353, 1: *Tunc accedentes discipuli ejus, dixerunt ei: Scis quia pharisæi, audito verbo hoc, scandalizati sunt? At ille respondens ait: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt, et duces cæcorum: cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Scandalum stultorum in magna utilitate non est curandum, XVI, 195, 1. Scandalum passi sunt apostoli in Christo, in nocte passionis, XV, 563, 1, 2: *Tunc dicit illis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis.* Cur id Deus permiserit, 564, 1, 2.

SCAPHA. Scaphæ cur navibus onerariis addantur, XVIII, 128, 2.

SCAPULARE. Scapulare monasticum obedientiæ admonet, VII, 517, 7.

SCARIFICARE. Scarifico venit e Σχάζω, et significat, *venam incido*, item *inhibeo, reprimo*, IX, 380, 2.

SCEBA. *Sceba* quid proprie significet, XII, 658, 1.

SCELERATUS. Sceleratum frigus quid Virgilius vocarit, XVIII, 30, 1.

SCELUS. 1° Scelerum gravitas et multitudo viris sanctis obstruit os, quominus se deprecatores pro iis interponere audeant, XIV, 202, 1. Scelera auferenda ut pœnæ auferantur, III, 43, 1, 2.

2° Scelera quatuor Israelis, quæ innuit Amos, quæ sint ex Rabbinorum sententia, XIII, 550, 1. Scelera dilecti in domo Dei quæ sint, XII, 98, 1. Scelera quæ abundarint S. Joannis, et Antichristi tempore abundatura sint, XXI, 412, 2.

SCENOFACTORIA. S. Paulus scenofactoriam artem exercuit, XIX, 169, 2. Scenofactoria ars S. Pauli quæ esset, XVII, 342, 1.

SCENOPEGIA. Scenopegiæ festum quomodo dictum festum Encæniorum, IV, 497, 1. Proprie erat festum Tabernaculorum, *ibid.* Qua occasione institutum sit, XVI, 417, 1. Per septem continuos dies celebrabatur, XVI, 419, 2; XVII, 76, 1. Erat typus resurrectionis et gaudii beatorum, XVI, 426, 1 (*Vide* FESTUM).

SCEPTRUM. 1° Sceptra olim gestabant universi principes ac magistratus, XIV, 261, 2. Credebant veteres ea quid divinitatis habere, hinc per ea jurabant, *ibid.* Interdum pro ipso rege capiuntur, *ibid.* Sceptro de Juda deficiente, instabat tempus adventus Messiæ Judæis promissi, XVI, 7, 1.

2° Per sceptrum Assueri mystice repræsentata est beata Virgo, IV, 377, 1.

SCHEMA. Schema vivum avaritiæ, VII, 123, 1. Judiciorum iniquitatis, 149, 1 (*Vide* AVARITIA, JUDEX, JUDICIUM).

SCHINUS. Schinus quæ sit arbor, XIII, 186, 2.

SCHISMA. 1° Schisma Israel a Juda sub Roboam contigit, XIV, 496, 1. Schismatis Judaici regni auctor fuit rex Jeroboam, XIII, 220, 2. Schisma Samaritarum a reliquis Judæis unde enatum, X, 547, 2. Pro tollendo et cavendo schismate Judæi epistolam scribunt, IV, 496, 1.

2° Schisma consistit sine hæresi, XX, 681, 1, 2. Quam ipsum sit grave scelus, *ibid.*, 2. Schismatici Christum solvunt, 588, 2. Scindunt Ecclesiam, XVI, 644, 1. Schismatis peccatum ne martyrio quidem expiari potest, XVIII, 623, 1. Schismatici quomodo in Ecclesia dici possunt, 290, 2.

Schismatis primi in Ecclesia Hierosolymitana quæ fuerit causa, XVII, 160, 1, 2. Schismata Corinthiorum ob magistros fidei, XVIII, 251, 2.

SCHOLA. 1° Schola quid proprie sit ex vi verbi, XVII, 351, 2. Schola est otium litterarum, X, 286, 1. Scholæ etiam priscis fuerunt, I, 268, 1. Scholæ Tarsenses olim erant celebres, XVIII, 1, 1, 2. Schola Alexandrina quam celebris foret, XIV, 191, 2 et seq. Scholam magicam quando Apollonius Thyanæus Ephesi instituerit, XVII, 151, 2.

2° Schola Dei qualis, *Job*, 647, 2.

SCHOLASTICA (S.). S. Scholastica, S. Benedicti soror, specie columbæ in cœlum ascendere visa est, VII, 579, 2.

SCHOLASTICUS. Scholasticorum doctorum quæstiones non taxat Paulus sub nomine fabularum, XIX, 179, 1; 254, 1.

SCIBILE. Scibile omne Deus cognoscit, et uno ictu mentis cernit, X 377, 2 (*Vide* DEUS, cap. III, art. III, n° III, § II).

SCIENTIA. I. SCIENTIÆ DEFINITIO. — Scientia quintuplici significatione accipitur, XX, 416, 2: *Vos autem curam omnem subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam.* Scientia et sapientia varie distinguuntur, IX, 678, 1: *Quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam! Sed non est super timentes Dominum.* Scientia practica passim in *Proverbiis* per intellectum, sensum denotatur, V, 574, 2: *Cor prudens possidebit scientiam : et auris sapientium quærit doctrinam.* Scire pro prædestinare aliquando capitur, XII, 13, 1. *Et factum est verbum Domini ad me dicens : Priusquam te formarem in utero, novi te; et antequam exires de vulva, sanctificavi te.*

II. SCIENTIA IN DEO. — (*Vide* DEUS, cap. III, art. III, n° III.) Scientia omnis æterna maxime Deum decet, illique propria est, XIV, 220, 2. In quo Dei scientia creatam transcendat, XVIII, 196, 2 et seq. : *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei : quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? Aut quis consiliarius ejus fuit?* Scientia Dei superat nostrum intellectum, *Job*, 689, 1 : *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram : numerus annorum ejus inæstimabilis.* Scientia Dei mirabilis in opificio nostro, *Psalm.* II, 418, 1, 2 : *Mirabilis facta est scientia tua ex me : confortata est, et non potero ad eam..... Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ..... non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto, et substantia mea in inferioribus terræ.* Scientia Dei mirabilis in opificio spirituali et corporali, 419, 1 : *Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribuntur : dies formabuntur et nemo in eis.* Scientiæ divinæ mirabiles effectus describuntur, 415-419. Scientia Dei notissima et obscurissima, 416, 2. Scientiam Dei nemo latere potest, 417, 1 : *Quo ibo a spiritu tuo, et quo a facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum, tu illic es : si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris : etenim illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua.* Scientia Dei omnes tenebras penetrat 417, 2 : *Et dixi : Forsitan tenebræ conculcabunt me, et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur : sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus.* Scire Dei connotat favorem et affectum, XVIII, 145, 2: *Nam quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

Scientia triplex erat in anima Christi, XVI,

86, 2 : *Et Jesus proficiebat sapientia et ætate, et gratia apud Deum et homines.* In Christo fuit scientia experimentalis miseriæ nostræ, XIX, 377, 1 : *Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, et fidelis pontifex ad Deum* (Vide JESUS CHRISTUS, cap. III, § V).

III SCIENTIA IN HOMINE. — 1° *Scientiæ origo.* Scientia spiritus in creatione data quæ sit, IX, 480, 1 et seq. : *Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit eis.* Sic dicitur ob quatuor rationes, *ibid.*, 2. Hæc solis justis perfecte datur, *ibid.* Scientiam a Deo infusam et revelatam habuit Paulus, XVII, 31, 1.

2° *Scientiæ natura.* Vera scientia quæ sit, XX, 416, 2. Ejus soror est abstinentia, *ibid.* Scientia vera in quo sita sit, VII, 79, 2. Scientia nostra respectu Dei, est scientia parvuli, XVIII, 383, 2 : *Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus.* Qualis scientia rationalis in vita beata, 116, 2. Veram scientiam non habent hæretici, sed eam jactant, XIX, 269, 1, 2 : *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientiæ.*

3° *Scientiæ objectum.* Vera scientia est scire Deum esse omnia, et se nihil, VIII, 577, 2 : *Nosse enim te, consummata justitia est : et scire justitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis.* Scientes Deum notitia amicitiæ quinam dicantur, *Psalm.* I, 224, 1, 2 : *Prætende misericordiam tuam scientibus te : et justitiam tuam his qui recto sunt corde.* Scientia practica Dei quid sit, et quomodo in terra non sit, XIII, 334, 1 : *Non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra*; 337, 2 : *Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam.* Scientia sanctorum et justorum quæ dicatur, VI, 3, 2; VIII, 507, 1 : *Justum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum*, XVI, 12, 1, 2. Scientia sanctorum quid sit Paulo, XVIII, 590, 2 : *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia : ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ.* Quæ dicatur scientia animæ, VI, 3, 1, 2 : *Ubi non est scientia animæ, non est bonum.* Scientia vera est quæ vitam componit, et mores emendat, XVIII, 64, 1 : *Qui ergo alium doces, teipsum non doces : qui prædicas non furandum, furaris.* Scientiæ Gentilium non sunt cum divina comparandæ, V, 5, 2 et seq. Cur hæ vocentur ancillæ theologiæ, 254, 2 et seq. : *Misit* (sapientia) *ancillas suas, ut vocarent ad arcem, et ad mœnia civitatis.* Scientiæ variæ propter theologiam in variis Scripturæ libris tractantur, I, 5, 2, Scientiæ omnes ab Hebræis ad Græcos fluxere, IX, 5, 2. Scientia græcanica S. Pauli, XVIII, 3, 1.

4° *Scientiæ pretium et commoda.* Scientia nos Deo facit simillimos, I, 101, 2. Est proprium animæ bonum et vitale, VI, 3, 1. Optime mens et cor dicitur, 9, 2. Ejus pretium, 63, 1, 2 ; *Est aurum et multitudo gemmarum ; vas autem pretiosum labia scientiæ.*

5° *Scientiæ necessitas.* Scientia revelata et supernaturalis requiritur præter naturales in Propheta, XIII, 232, 2. Ea primum in episcopo requiritur, XIX, 214, 1 (*Vide* EPISCOPUS). Item in eo qui monet, XVIII, 238, 2 : *Certus sum ergo de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere.*

6° *Scientia quomodo acquirenda.* Scientia cur sit homini difficilis, VII, 58, 1 : *Cunctæ res difficiles : non potest homo eas explicare sermone.* Scientiæ cor et aures dandæ, VI, 191, 2 : *Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et auris tua ad verba scientiæ.* Ejus parandæ quæ sit ratio, IX, 71, 1, 2. Via ad scientiam ex S. Thoma, *ibid.* Quæ sint alia media, X, 299, 1 ; 300, 2 ; 301, 2, 302, 1, 2; 303, 1. Scientia paulatim modico labore comparanda, V, 385, 2 : *Substantia festinata minuetur : quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.* Scientiæ sensim et paulatim instillandæ sunt, XV, 697, 2 : *Et apprehensa manu cæci, eduxit eum* (Jesus) *extra vicum : et expuens in oculos ejus, impositis manibus suis, interrogavit eum si quid videret..... Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus ; et cœpit videre, et restitutus est ita ut clare videret omnia.* Scientiis multis simul non est studendum, IX, 342, 1 : *Fili, ne in multis sint actus tui.*

7° *Scientiæ quis finis, usus et modus*, XVIII, 324, 2 : *Si quis autem se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire.* Scientia utuntur homines quinque modis, partim male, partim bene, *ibid.* Modica scientia cum charitate et humilitate potior est magna cum contentione et superbia, V, 462, 2. Ea utendum moderate ut sapiat, VI, 335, 2 : *Anima saturata calcabit favum, et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.*

8° *Scientiæ præsertim sine timore Dei et charitate pericula.* Scientia hominum stulta est quadrupliciter, XII, 93, 2, 2 : *Stultus factus est omnis homo a scientia.* Scientia sine timore Dei vana et frustranea, IX, 74, 1 : *Timor Domini, scientiæ religiositas*; XI, 443, 2 : *Cor tuum meditabitur timorem ; ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?* Est cum timore Dei conjungenda, IX, 164, 2; 165, 1 : *In lingua enim sapientia dignoscitur, et sensus et scientia, et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus justitiæ.* Sine virtute nihil prodest, V, 541, 1 : *Quid prodest stulto habere divitias, cum sapientiam emere non possit?* Scientia sine praxi parum prodest, III, 567, 2 : *Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est*